

Strategia rozwoju Subregionu Zachodniego na lata 2014-2020

Opracowano przy wykorzystaniu materiałów z gmin i powiatów Subregionu Zachodniego, wyników warsztatów oraz konsultacji z podmiotami z Subregionu

Związek Gmin i Powiatów
Subregionu Zachodniego
Województwa Śląskiego

Spis treści

1. Wprowadzenie	2
2. Główne czynniki i procesy decydujące o rozwoju Subregionu Zachodniego	5
2.1. Generalne uwarunkowania rozwoju Subregionu Zachodniego	5
2.2. Główne typy obszarów w Subregionie Zachodnim w oparciu o „Strategię rozwoju województwa śląskiego do roku 2020”	11
3. Priorytety strategiczne Subregionu Zachodniego	21
4. Cele rozwoju Subregionu Zachodniego	25
5. Analiza SWOT dla celów rozwoju Subregionu Zachodniego	28
6. Kierunki działań	34
7. Inteligentne specjalizacje gospodarcze Subregionu Zachodniego – kierunki rozwoju i wsparcia	41
8. Wdrażanie strategii	45
8.1. Partnerski system wdrażania strategii	46
8.2. System wdrażania strategii.....	48
8.3. System monitoringu strategii	50
9. Finansowanie strategii.....	56
10. Strategia Subregionu Zachodniego w relacji do Strategii rozwoju województwa śląskiego “Śląskie 2020+”	58
Załącznik: Lista osób zaangażowanych w opracowanie Strategii rozwoju Subregionu Zachodniego...	60

1. Wprowadzenie

Strategia rozwoju Subregionu Zachodniego jest dokumentem opracowanym przy uwzględnieniu następujących założeń:

- strategia powinna prowadzić do wspierania rozwoju jednostek terytorialnych tworzących Subregion, w szczególności otwierać nowe możliwości działania dzięki współpracy w ramach Subregionu oraz wspólnemu wykorzystywaniu posiadanych zasobów;
- treść strategii wyznaczają uzgodnienia między gminami i powiatami Subregionu dotyczące wspólnych interesów jednostek terytorialnych Subregionu oraz wspólnych kierunków i typów projektów realizowanych w oparciu o środki większej liczby jednostek; założenia to zmierza do pokonywania deficytów budżetowych i realizacji większych projektów: łączących różne potencjały i umożliwiających uzyskiwanie rezultatów o większej skali;
- strategia zawiera zagadnienia istotne z punktu widzenia subregionalnego, to jest kwestie łączące pewną grupę jednostek terytorialnych Subregionu; nie jest więc strategia prostym zbiorem lokalnych zamierzeń, lecz stanowi wyraz woli wspólnego działania we wskazanych polach rozwoju;
- nakreślone w strategii partnerstwo jednostek terytorialnych Subregionu służy wzmocnieniu ich pozycji w województwie oraz sprzyja skuteczniejszemu prezentowaniu własnych interesów w gremiach regionalnych i ponadregionalnych;
- strategia ustala priorytety, które są wskazówką dla wspólnego pozyskiwania środków zewnętrznych w perspektywie programowania 2014-2020;
- realizacja strategii sprzyjać winna kreowaniu silnego, zwartego i dobrze kojarzącego się wizerunku Subregionu Zachodniego, a poprzez to wspomagać tworzenie wizerunku poszczególnych jednostek terytorialnych, w szczególności wśród potencjalnych mieszkańców, inwestorów oraz osób odwiedzających;
- wśród ważnych rozstrzygnięć strategii jest określenie specjalizacji gospodarczych Subregionu; są to specjalizacje oparte na najsilniejszych i najbardziej charakterystycznych potencjałach Subregionu, posiadające obiecujące perspektywy rozwojowe, umożliwiające wspólne tworzenie oferty rynkowej przez podmioty gospodarcze z różnych gmin Subregionu;
- strategia wpisuje Subregion Zachodni w system planowania strategicznego w regionie; opracowanie strategii nastąpiło w nawiązaniu do aktualizowanej strategii rozwoju województwa śląskiego oraz Regionalnego Programu Operacyjnego województwa; kierunki wyznaczone w strategii korespondują z przedsięwzięciami zaplanowanymi w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Subregionie Zachodnim;
- w pracach nad strategią przyjęto horyzont zgodny z opracowaniami strategicznymi powstającymi w województwie śląskim, to jest rok 2020, zaś w przypadku wizji rozwoju Subregionu wykraczający poza ten horyzont, czyli „2020+” (analogicznie do Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+);
- strategia obejmuje szeroki zakres problematyki rozwoju Subregionu; w strategii przyjęto zasady rozwoju zrównoważonego i zintegrowanego, czyli zmierzającego do synergicznego rozwoju sfery gospodarczej, społecznej, przyrodniczej i przestrzennej; stąd też, zakłada się, że realizacja strategii odbywać się winna w oparciu o partnerstwo podmiotów reprezentujących różne sektory z wiodącą rolą sektora samorządowego; zadaniem samorządów jest

inicjowanie kluczowych (innowacyjnych) procesów rozwoju oraz tworzenie systemu wspierającego mechanizmy partycypacji w tych procesach szerokiej grupy podmiotów;

- strategia jest oparta na analizie uwarunkowań wewnętrznych (lokalnych i subregionalnych) oraz zewnętrznych (wojewódzkich, krajowych i europejskich); podstawowe znaczenie przypisano uwarunkowaniom wewnętrznym, to jest aspiracjom jednostek terytorialnych Subregionu; warunki zewnętrzne zostały potraktowane przede wszystkim jako determinanty określające możliwości realizacji zamierzeń (szczególnie w aspekcie finansowania rozwoju ze źródeł unijnych);

Schemat 1. Wyznaczniki strategii Rozwoju Subregionu Zachodniego

Kontekst lokalny - gminny i powiatowy

- zmiany w strategiach rozwoju lokalnego i proces tworzenia nowych strategii,
- ewolucyjne zmiany w sytuacji społecznej i gospodarczej gmin i powiatów,

Kontekst subregionalny

- tworzenie relacji między sąsiednimi jednostkami terytorialnymi oraz podmiotami w nich funkcjonującymi,
- tworzenie relacji z innymi subregionami, zwłaszcza relacji współpracy,

Kontekst regionalny

- nowe dokumenty strategiczno-programowe powstające w województwie, w szczególności Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego oraz nowy Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020,

Strategia rozwoju Subregionu Zachodniego jest koncepcją o wielokierunkowych możliwościach wykorzystania. Należą do nich:

- uzasadnienie przedsięwzięć w ramach Regionalnych Inwestycji Terytorialnych w Subregionie Zachodnim,
- oparcie promocji Subregionu na spójnym przekazywaniu informacji oraz charakterystycznych cechach i aktywnościach tworzących wyrazisty wizerunek Subregionu i jego jednostek terytorialnych,
- wzmocnienie współpracy w ramach Subregionu, a w dalszej perspektywie rozwijanie współpracy z innymi subregionami oraz innymi obszarami, w tym wykorzystywanie położenia przygranicznego;
- rozszerzenie możliwości realizacji polityki lokalnej przez gminy i powiaty Subregionu dzięki rozwijaniu relacji współpracy w dziedzinach wyznaczonych w strategii.

Schemat 2. Zakładany sposób wykorzystywania Strategii Rozwoju Subregionu Zachodniego

Strategia została opracowana przy wykorzystaniu różnych źródeł informacji. Budowę strategii oparto zarówno na źródłach ilościowych (statystycznych), jak i jakościowych pozyskanych w drodze analizy regionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych, a także bezpośrednich konsultacji z reprezentantami samorządów lokalnych Subregionu. Strategia była wykonywana metodą partnersko-ekspercką, a jej treść i forma są wynikiem uzgodnień dokonywanych na w kolejnych etapach prac z gminami i powiatami Subregionu.

Schemat 3. Źródła informacji dla opracowania strategii Rozwoju Subregionu Zachodniego

2. Główne czynniki i procesy decydujące o rozwoju Subregionu Zachodniego

Strategiczny rozwój Subregionu Zachodniego jest warunkowany przez różnorodne stany i procesy, z których część ma, lub może mieć charakter pozytywny, inne zaś muszą zostać ocenione negatywnie. Sporządzone w tej części zestawienie oraz dokonana ocena stanowią punkt wyjścia dla wypracowania fundamentów strategii; ostatecznie, o wadze i znaczeniu konkretnych uwarunkowań i procesów decydują przyjęte cele strategiczne oraz cele operacyjne. W poniższej tabeli przedstawiono czynniki i procesy kształtujące rozwój Subregionu wraz z prognozą ich wpływu (konsekwencjami) na przyszły rozwój obszaru. Zawarte w tabeli czynniki i procesy zostały wyselekcjonowane spośród kompletnej grupy czynników zidentyfikowanych w trakcie opracowywania strategii.

2.1. Generalne uwarunkowania rozwoju Subregionu Zachodniego

Tabela 1. Uwarunkowania rozwoju Subregionu Zachodniego

Grupa uwarunkowań	Uwarunkowania	Konsekwencje uwarunkowań
Uwarunkowania przyrodnicze	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wysoki poziom bioróżnorodności, ▪ znaczny udział terenów zielonych, w tym duże, zwarte kompleksy leśne, ▪ unikatowe przyrodniczo obszary o bardzo wysokiej wartości, w tym ekosystemy związane z rzeką Odrą i jej meandrami oraz rzeką Olzą, ▪ teren zagrożony powodzią wymagający rozwiniętego systemu ochrony przeciwpowodziowej, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dobre środowiskowe warunki sprzyjające zatrzymywaniu i przyciąganiu mieszkańców, ▪ korzystne warunki dla rozwoju funkcji czasu wolnego, w tym dla mieszkańców pobliskich aglomeracji, ▪ dobry potencjał dla rozwoju niektórych typów turystyki, w tym szczególnie turystyki weekendowej, turystyki edukacyjnej, turystyki dla osób aktywnych (np. turystyka rowerowa, turystyka na akwenach, turystyka ornitologiczna), ▪ możliwości wykorzystywania atutów przyrodniczych dla budowania wizerunku subregionu (zerwanie ze stereotypowym wizerunkiem „czarnego Śląska”), ▪ ograniczenia w realizacji niektórych funkcji na terenach o wysokiej wartości przyrodniczej, ▪ konieczność wspólnej ochrony kluczowych ekosystemów subregionu – w ramach subregionu oraz w partnerstwie z podmiotami w otoczeniu, ▪ konieczność współpracy gmin subregionu przy realizacji zadań związanych z zarządzaniem antykrzysowym, zwłaszcza w dolinie górnej Odry,

- niska jakość powietrza wynikająca z nierozwiązanego problemu niskiej emisji,
- wysoka gęstość sieci osadniczej oraz silnie rozwinięte funkcje gospodarcze, w tym gospodarki tradycyjnej stanowiące obciążenie środowiska przyrodniczego,
- zanieczyszczenia transgraniczne wpływające na jakość powietrza,
- znaczne przekształcenia charakteru terenów sąsiadujących z realizowanymi w ostatnich latach inwestycjami transportowymi (wymagające nowego zagospodarowania korytarze wzdłuż autostrad),
- transformacja gospodarki subregionu powodująca powstanie terenów przemysłowych o niskiej atrakcyjności dla inwestorów,
- tendencje do rozpraszania się sieci osadniczej (suburbanizacja, Urban sprawl),
- wzmocnienie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz ich odpowiedzialności za stan środowiska,
- konieczność podjęcia działań umożliwiających wdrożenie rozwiązań ograniczających zanieczyszczenia powietrza – bez względu na ich źródło, w tym działań o charakterze technologicznym, ekonomicznym i prawnym, oraz bazujących na odnawialnych źródłach energii
- dalszy rozwój infrastruktury komunalnej (w tym dotyczącej gospodarki odpadami oraz gospodarki wodno – ściekowej) umożliwiającej ograniczenie antropopresji na środowisko przyrodnicze,
- wykorzystywanie planistycznych i infrastrukturalnych narzędzi służących zagospodarowaniu korytarzy wzdłuż autostrad,
- konieczność podejmowania działań rekultywacyjnych i rewitalizacyjnych na terenach przemysłowych,
- wdrażanie narzędzi umożliwiających rozwijanie funkcji mieszkaniowych i gospodarczych zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego,

- przygraniczne położenie Subregionu, sąsiedztwo aglomeracji Ostrawsko-Karwińskiej, kluczowa pozycja Subregionu Zachodniego w integrowaniu Aglomeracji Górnośląskiej z aglomeracją Ostrawsko-Karwińską (widoczna w kierunkach integracji polskiej przestrzeni określonych w KPZK 2030),
- przynależność do tzw. dunajskiego obszaru integracji europejskiej (KPZK, ESPON) – kontynentalny kontekst rozwoju i współpracy,
- sąsiedztwo Aglomeracji Górnośląskiej (największego skupiska ludności i podmiotów gospodarczych w Polsce) oraz dokonujące się procesy integracji między Subregionem Zachodnim a Aglomeracją Górnośląską – szczególnie w zakresie rynku pracy, rynku edukacyjnego, szeroko rozumianego rynku usług wyższego rzędu,
- wymagająca poprawy jakości przestrzeni publicznych znacznej części gmin subregionu – przestrzenie publiczne zadbane lecz słabo wykształcone centra usługowe oraz niski poziom różnego rodzaju aktywności decydujących o atrakcyjności centrów gmin lub dzielnic,
- możliwość rozwijania funkcji komplementarnych względem sąsiadujących aglomeracji, w tym:
 - funkcji gospodarczych związanych z podwykonawstwem – specjalizacja w ramach regionalnych sieci współpracy,
 - funkcji mieszkaniowych – tereny rezydencjalne z dogodną dostępnością do rynku pracy oraz różnego rodzaju usług w aglomeracjach,
 - funkcji czasu wolnego, zwłaszcza bazujących na potencjale przyrodniczym i wartościach kulturowych,
- konieczność rozwoju połączeń komunikacyjnych z Metropolią Górnośląską oraz sąsiednimi aglomeracjami jako warunek:
 - podnoszenia jakości życia mieszkańców subregionu (łatwa, codzienna dostępność do usług wyższego rzędu o wysokim poziomie),
 - powstrzymywania procesu trwałej migracji (zatrzymywanie w subregionie mieszkańców poprzez dobrą jakość życia w miejscu zamieszkania oraz dostępność do udogodnień w aglomeracjach),
 - rozwoju gospodarczego (powiązania z rynkiem aglomeracji),
- konieczność rewitalizacji centralnych przestrzeni publicznych, w tym poprawa ich estetyki, wzbogacanie o zieleń oraz obiekty i urządzenia o wysokiej jakości architektonicznej, a także ożywienie społeczno-kulturalne tych przestrzeni,
- konieczność współpracy z partnerami w Republice Czeskiej przy realizacji zadań związanych z zarządzaniem antykryzysowym w dolinie górnej Odry,

- dogodne położenie na międzynarodowych szlakach komunikacji drogowej zarówno w układzie północ-południe, jak też w układzie wschód-zachód (bliskość węzła autostrad A1 i A4),
 - wewnętrzny układ komunikacyjny włączony w układ powiązań krajowych i międzynarodowych,
 - brak obwodnic miast na głównych trasach komunikacyjnych (Drogi Krajowe i Wojewódzkie) - istnienie "wąskich gardeł" na kluczowych odcinkach dróg,
 - stopniowa dezintegracja systemu transportu zbiorowego w układzie wewnętrznym (szczególnie dotyczy to komunikacji autobusowej),
 - ograniczanie lub likwidacja połączeń PKP zarówno w układzie lokalnym, jak i ponadlokalnym,
 - podejmowanie działań zapobiegających powstaniu tzw. „efektu tunelu” w gminach sąsiadujących z autostradą,
 - możliwości wykorzystania węzłów autostradowych do podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej subregionu, rozwoju funkcji logistycznych, rozwoju firm obsługujących podróżnych,
 - przekształcenie i usprawnienie systemu transportu zbiorowego zarówno w układzie wewnętrznym, jak i zewnętrznym w celu:
 - wewnętrznego zintegrowania subregionu, a poprzez to udostępniania usług i udogodnień w głównych ośrodkach subregionu,
 - integracji z innymi ośrodkami subregionalnymi i regionalnymi województwa,
-

- rosnące zainteresowanie mieszkańców podwyższaniem kompetencji i ich dostosowywaniem do potrzeb rynku pracy,
- dostępność urozmaiconej oferty kształcenia zarówno w Subregionie (funkcjonowanie placówek edukacyjnych różnych szczebli, w tym szkół wyższych), jak też w Metropolii Górnośląskiej
- wzrastające możliwości rozwoju funkcji gospodarczych opierających się na wykorzystywaniu wiedzy (inteligentne specjalizacje gospodarcze),
- kapitał ludzki jako istotny czynnik atrakcyjności inwestycyjnej subregionu,
- wzrost mobilności zawodowej mieszkańców, którego konsekwencjami może być:
 - podnoszenie zdolności do radzenia sobie na lokalnym i subregionalnym rynku pracy,
 - emigracja mieszkańców (poszukiwanie pracy i zmiana miejsca zamieszkania),
- popyt na usługi edukacyjne umożliwiające rozwój placówek edukacyjnych i naukowo-edukacyjnych,
- zwiększanie upowszechnienia edukacji przedszkolnej wśród dzieci 3 i 4 letnich w związku z umożliwieniem powrotu ich rodzicom na rynek pracy,
- konieczność korelowania dostępnej w subregionie oferty edukacyjnej z potrzebami rynku pracy – zwłaszcza w dłuższej perspektywie – oraz rozwój kierunków kształcenia wspierających rozwój inteligentnych specjalizacji gospodarczych,
- konieczność podejmowania kompleksowych działań na rynku pracy w Subregionie Zachodnim.

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Kultura i dziedzictwo kulturowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zabytki o wysokiej wartości historycznej i architektonicznej mogące stanowić symbole subregionu oraz jego istotną atrakcję turystyczną, ▪ miejsca o wysokiej atrakcyjności krajobrazu będącego wypadkową wartości przyrodniczych oraz kulturowych, ▪ oferta kulturalna głównych ośrodków subregionu o znaczeniu ponadlokalnym, w tym cykliczne wydarzenia o randze krajowej, ▪ rozwinięta sieć instytucji kultury funkcjonujących w subregionie, ▪ środowiska twórcze związane z subregionem oraz liczne znane osobistości świata kultury wywodzące się z subregionu, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ potencjał dla rozwoju usług czasu wolnego, ▪ możliwości rozwoju turystyki kulturowej i edukacyjnej, ▪ możliwości wykorzystywania kultury do wzmacniania kapitału kreatywnego subregionu oraz tworzenia klasy kreatywnej stanowiącej jedną z podstaw rozwoju inteligentnych specjalizacji (szczególnie przemysłów kreatywnych), ▪ możliwości wizerunkowego wykorzystywania kultury dla promocji subregionu, ▪ możliwości koncentrowania mieszkańców wokół wartości kulturowych obszaru,
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Kapitał społeczny</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tradycyjne, spajane silnymi więziami i wspólnymi wartościami społeczności lokalne, ▪ zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz swoich miejscowości wspomagane przez działania podejmowane przez organizacje pozarządowe oraz Lokalne Grupy Działania, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dostarczanie mieszkańcom możliwości podtrzymywania związków ze swoimi miejscowościami poprzez udział w projektach lokalnych, ▪ zwiększanie odsetka mieszkańców angażujących się w rozwój społeczeństwa obywatelskiego,
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Gospodarka</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ duże znaczenie tradycyjnych gałęzi w strukturze gospodarczej subregionu, w tym w części gmin decydujące znaczenie w aspekcie rynku pracy oraz dochodów ludności i dochodów budżetowych, ▪ kontynuowane procesy restrukturyzacji, ▪ zróżnicowanie gospodarki subregionu oraz pojawianie się w strukturze gospodarczej firm reprezentujących branże nowej gospodarki, ▪ potwierdzenie wysokiej atrakcyjności dla lokalizacji inwestycji przemysłowych (m.in. raport IBnGR) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ budowanie nowych gałęzi gospodarki wspierających proces restrukturyzacji subregionu, ▪ wzrost poziomu przedsiębiorczości mieszkańców, ▪ rozwój MŚP jako drugiego bieguna gospodarki subregionu (obok tradycyjnego przemysłu wydobywczego i energetycznego), ▪ głębsze powiązanie rozwoju edukacji z potrzebami rynku pracy, ▪ wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej subregionu, ▪ rozwijanie ekonomii społecznej,

Relacje z otoczeniem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ współpraca transgraniczna oraz stopniowo budowane więzi gospodarcze z podmiotami za granicą – dobre doświadczenia do rozwijania w szerszej skali, ▪ korzystna lokalizacja względem ośrodków dysponujących silnym potencjałem rozwojowym oraz realizujących ważne projekty, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uplasowanie subregionu w konkurencyjnych i kooperacyjnych relacjach z sąsiednimi ośrodkami aglomeracyjnymi, ▪ integracja gmin i powiatów subregionu przez projekty, ▪ utrwalanie współpracy w subregionie przez rozwiązania systemowe,
----------------------	---	--

2.2. Główne typy obszarów w Subregionie Zachodnim w oparciu o „Strategię rozwoju województwa śląskiego do roku 2020”

Proponowane typy obszarów wyznaczono w oparciu o Strategię rozwoju Województwa Śląskiego *Śląskie 2020+*. Zestawienie należy traktować jako element diagnozy strategicznej nie przesądzającej o perspektywicznej roli poszczególnych gmin w procesach rozwoju w Subregionie.

Tabela 2. Subregion Zachodni - terytorializacja

Wewnątrz Subregionalny typ obszaru	Ośrodki w Subregionie Zachodnim	Cechy	Kierunki rozwoju
Bieguny rozwoju Subregionu Zachodniego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aglomeracja Rybnicka i Lokalny ośrodek rozwoju – (mapa nr 1) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ obszar organizacji usług publicznych o znaczeniu krajowym, ▪ rozwinięty sektor gospodarki w tym związany z przemysłem wydobywczym, ▪ rozwijający się sektor nauki, ▪ zapewnianie dostępu do usług publicznych wyższego rzędu w zachodniej części województwa, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzmocnienie funkcji wyższego rzędu, o znaczeniu międzynarodowym i krajowym (funkcje gospodarcze, naukowo-badawcze, kulturalne – w tym przemysły kreatywne, turystyczne, usługi publiczne wyższego rzędu), ▪ przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społeczno-gospodarczym związanych z bezrobociem, niską jakością infrastruktury

				<p>technicznej i społecznej,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poprawa jakości transportu publicznego oraz poprawa jego efektywności zarówno na obszarze aglomeracji i ich obszarów funkcjonalnych, ▪ poprawa infrastruktury inwestycyjnej obejmującej instytucje otoczenia biznesu jak również tworzenie i wykorzystanie dobrze skomunikowanych obszarów inwestycyjnych w aglomeracjach oraz ich obszarach funkcjonalnych,
--	--	--	--	--

Komplementarne ośrodki rozwoju Subregionu Zachodniego

- Bezpośrednie otoczenie funkcjonalne Aglomeracji Rybnickiej i Lokalnego Ośrodka rozwoju (mapa nr 2)
- ośrodki o liczbie mieszkańców nieprzekraczającej 60 tys. skupiające procesy rozwoju na poziomie lokalnym,
- koncentracja funkcji i usług dla ludności – edukacyjnych, zdrowotnych, związanych z bezpieczeństwem, gospodarczych, administracyjnych, kulturalnych etc.,
- centra rozwoju usług pozarolniczych dla obszarów wiejskich
- poprawa integracji przestrzennej, społecznej i gospodarczej ośrodków oraz ich otoczenia, w większości wiejskiego,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej i systemów transportu zbiorowego,
- rozwijanie i uzupełnianie zakresu usług publicznych: edukacyjnych (głównie na poziomie

położonych w ich otoczeniu, centra inkubacji przedsięwzięć i projektów aktywizujących te tereny,

- średnim), ochrony zdrowia (zwłaszcza w zakresie specjalistycznych usług medycznych) oraz kultury,
- tworzenie i modernizacja infrastruktury technicznej zapewniającej lokalizację przedsiębiorstw wykorzystujących specyficzny, lokalny potencjał,
- przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społeczno-gospodarczym związanym z bezrobociem, niską jakością infrastruktury technicznej i społecznej.

Tereny wiejskie

- Zgodne ze Strategią Śląskie 2020 (mapa nr 3)
- obszary wiejskie położone w gminach wiejskich oraz miejsko-wiejskich,
- znaczna liczba ludności utrzymującej się z pracy w rolnictwie;
- rozwijająca się agroturystyka, turystyka, pozarolnicze usługi dla społeczności lokalnej i turystów,
- obszary o funkcjach mieszanych i przejściowych, czyli takich, które tracą
- poprawa możliwości zatrudnienia i mobilności zawodowej,
- stworzenie warunków do zwiększenia inwestycji okołorolniczych i pozarolniczych,
- rozbudowa lokalnej infrastruktury transportowej i poprawa dostępu transportu zbiorowego umożliwiającego dostęp do korzystania z usług publicznych

		<p>swój pierwotny charakter w wyniku procesów urbanizacyjnych, w tym postępującej suburbanizacji,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyższego rzędu, działania aktywizujące społeczności wiejskie oraz ukierunkowane na poprawę jakości edukacji i kształcenia ustawicznego, ▪ powstrzymanie niekontrolowanego podziału terenów otwartych, rozprzestrzenianie się zabudowy podmiejskiej, jednorodzinnej na obszary wiejskie celem zachowania ich różnorodności i spuścizny kulturowej, ▪ zachowanie i kształtowanie krajobrazu, ochrona i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego wsi,
<p>Obszary cenne przyrodniczo</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Czerwionka Leszczyny, ▪ Gaszowice, ▪ Jastrzębie-Zdrój, ▪ Jejkowice ▪ Krzyżanowice, ▪ Lubomia, ▪ Lyski, ▪ Racibórz, ▪ Rydułtowy, ▪ Świerklany, ▪ Żory, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stworzenie zintegrowanego systemu ochrony i zarządzania zasobami przyrodniczymi na podstawie kompleksowej inwentaryzacji oraz jego integracji z planowaniem przestrzennym celem uniknięcia konfliktów przyrodniczo-przestrzennych, ▪ przeciwdziałanie fragmentacji

przeestrzeni i tworzenie rozwiązań sprzyjających ochronie zasobów przyrodniczych, szczególnie poprzez tworzenie korytarzy ekologicznych umożliwiających migrację fauny i flory,

Obszary wymagające rewitalizacji

- Zgodne ze Strategią Śląskie 2020 (patrz mapa nr 4) oraz definiowanymi potrzebami samorządów
- obszary w których istnieją tereny i obiekty zdegradowane, zdewastowane, w tym głównie przemysłowe dotknięte problemami związanymi z degradacją środowiska przyrodniczego oraz nasileniem negatywnych zjawisk społecznych
- rekultywacja,
- rewitalizacja skupiona na centralnych przestrzeniach miast i dzielnic, terenach śródmiejskich o niskiej estetyce przestrzeni, zamierających funkcjach gospodarczych oraz skupiających problemy społeczne, terenach przemysłowych, zdegradowanych dzielnicach z nagromadzonymi problemami społecznymi,

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

- obszary w zlewni rzeki Odry,
- obszary, stosunkowo często ulegające podtopieniom i narażone na niebezpieczeństwo powodzi,
- obszary obniżone w wyniku szkód górniczych,
- działania wspomagające zwiększenie retencji,
- realizacje zabezpieczeń przeciwpowodziowych na terenach zalewowych,
- ograniczanie zabudowy na obszarach szczególnie zagrożonych

powodziami,

Korytarze rozwoju sieci transportowych	<ul style="list-style-type: none">▪ Gorzyce,▪ Godów,▪ Mszana,▪ Świerklany,▪ Żory,▪ Rybnik,▪ Czerwionka Leszczyny,▪ Rudnik,▪ Racibórz,▪ Kornowac,▪ Lyski,▪ Gaszowice,▪ Rydułtowy,▪ Pszów,▪ Jastrzębie-Zdrój,▪ Wodzisław Śląski,▪ Nędza,▪ Kuźnia Raciborska,▪ Krzyżanowice,	<ul style="list-style-type: none">▪ obszary zlokalizowane wzdłuż głównych istniejących i planowanych szlaków komunikacyjnych, w tym przede wszystkim autostrad i dróg ekspresowych, a w dalszej kolejności dróg głównych ruchu przyspieszonego i dróg głównych,▪ obszary rzeki Olzy i Odry – potencjalne szlaki żeglugi śródlądowej,▪ obszary wzdłuż głównych szlaków kolejowych,	<ul style="list-style-type: none">▪ stworzenie i modernizacja infrastruktury logistycznej,
Obszary przygraniczne	<ul style="list-style-type: none">▪ wszystkie gminy subregionu	<ul style="list-style-type: none">▪ tereny zlokalizowane przy granicy z Republiką Czeską,	<ul style="list-style-type: none">▪ działania na rzecz rozwoju infrastruktury lokalnej, ochrony dziedzictwa naturalnego i kulturalnego, turystyki, wspólnego przeciwdziałania klęskom, etc.,▪ udrożnienie międzynarodowych kanałów transportowych,
Obszary peryferyjne komunikacyjnie:			
a) ze względu na braki w infrastrukturze	<p>a) zgodne ze Strategią Śląskie 2020 (mapa nr 5)</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ problem komunikacji publicznej,▪ słabe połączenia z głównymi szlakami komunikacyjnymi,	<ul style="list-style-type: none">▪ rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej.

**transportowej
oraz słabą jej
jakość
uniemożliwiającą
szybkie
przemieszczanie
się i dotarcie do
aglomeracji.**

**b) ze względu na
słabą jakość
transportu
zbiorowego, brak
przewoźników itp.**

b) mapa nr 5

Mapa nr 1 – Bieguny Rozwoju Subregionu Zachodniego w ujęciu Strategii Śląskie 2020 .

- Kolor czerwony – Aglomeracja Rybnicka – Bieguny rozwoju
- Kolor niebieski – Bezpośrednie Otoczenie Funkcjonalne Aglomeracji Rybnickiej,
- Kolor żółty – Lokalny Ośrodek Rozwoju – Biegun rozwoju.

Mapa nr 2 – Komplementarne ośrodki rozwoju Subregionu Zachodniego.

- Kolor czerwony – Aglomeracja Rybnicka,
- Kolor żółty – Lokalny Ośrodek Rozwoju,
- Kolor niebieski – Bezpośrednie Otoczenie Funkcjonalne Aglomeracji Rybnickiej (wg Strategii Śląskie 2020) oraz Lokalnego Ośrodka Rozwoju – Komplementarne ośrodki rozwoju Subregionu Zachodniego.

Mapa nr 3 – Obszary Wiejskie wg Strategii Śląskie 2020.

- Kolor zielony (jasny) – obszary wiejskie,
- kolor zielony (ciemny) – obszary wiejskie Gmin Wiejsko – Miejskich,
- kolor szary obszary miejskie.

Mapa 4 – obszary wymagające rewitalizacji wg Strategii Śląskie 2020.

- kolor brązowy wg stopnia nasycenia oznacza nasilenie potrzeb rewitalizacyjnych, przy czym kolor najciemniejszy oznacza największe nasilenie potrzeb, zaś kolor najjaśniejszy – najmniejsze nasilenie potrzeb rewitalizacyjnych.
- kolor szary – obszary wiejskie.

Mapa nr 5 – Obszary peryferyjne komunikacyjnie.

- Kolor fioletowy – obszary peryferyjne komunikacyjnie w ujęciu Strategii Śląskie 2020. (lit. a) opisu – str. 16)

b) kolor różowy – obszary peryferyjne komunikacyjnie ze względu na słabą jakość transportu zbiorowego, brak przewoźników itp. (lit. b) – str. 17)

3. Priorytety strategiczne Subregionu Zachodniego

3.1.

Rozwój Subregionu Zachodniego, ze względu na aspiracje gmin i powiatów odzwierciedlone w lokalnych strategiach rozwoju, postulowaną pozycję Subregionu w województwie śląskim oraz zidentyfikowane uwarunkowania powinien być kształtowany poprzez skupienie aktywności w obrębie czterech strategicznych priorytetów.

Schemat 4. Priorytety strategiczne Subregionu Zachodniego

Priorytet 1: Gospodarka

- zrównoważony rynek pracy,
- innowacja i kreatywność w tradycyjnych i nowych branżach,
- wiedza i przestrzeń subregionu jako siły napędowe rozwoju nowej gospodarki,
- firmy subregionu w regionalnych i ponadregionalnych sieciach współpracy,
- tworzenie warunków do rozwoju MŚP

Priorytet 2: Kapitał ludzki

- kompetencje zawodowe i pozazawodowe,
- świadomość obywatelska,
- poziom aktywności gospodarczej i społecznej,
- technologie społeczeństwa informacyjnego,
- poprawa jakości kształcenia na każdym szczeblu wraz z upowszechnianiem edukacji (wtym przedszkolnej)

Priorytet 3: Przestrzeń i środowisko

- atrakcyjne, funkcjonalne przestrzenie publiczne,
- rewitalizacja,
- wewnętrzne i zewnętrzne powiązania komunikacyjne,
- zachowywanie, wykorzystywanie i wzbogacanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego,
- minimalizacja zagrożeń ze strony środowiska przyrodniczego,
- dbałość o środowisko

Priorytet 4: Zarządzanie rozwojem

- wspólne projekty i działania integrujące gminy subregionu,
- wspólne projekty i działania realizowane z partnerami w otoczeniu,
- wyróżniający wizerunek subregionu.

3.2. Diagnoza dla Priorytetów Strategicznych Subregionu Zachodniego.

Priorytet 1 – Gospodarka.

W ramach tego priorytetu ogniskują się kwestie związane z rynkiem pracy w Subregionie Zachodnim, poziomem zatrudnienia, funkcjonowaniem sektora przedsiębiorstw, warunków dla rozwoju tego sektora itp.

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) pełni kluczową rolę w rozwoju przedsiębiorczości w Polsce, jej regionach i podregionach, generując blisko połowę PKB. W 2011 r. liczba aktywnych przedsiębiorstw niefinansowych wynosiła w Polsce 1784,6 tys. podmiotów - z czego 99,8% stanowiły MŚP (zatrudniające blisko 60,5% osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach niefinansowych). Mikroprzedsiębiorstwa – o liczbie pracujących do 9 osób- stanowiły – 95,9% populacji przedsiębiorstw niefinansowych (zatrudniając 38,9% ogółu pracujących w przedsiębiorstwach niefinansowych). Do barier rozwoju sektora MŚP zalicza się przede wszystkim kwestie związane z jakością sfery regulacyjnej (z czym wiążą się bariery natury biurokratycznej), trudniejszy – niż w przypadku dużych przedsiębiorstw – dostęp do wykwalifikowanych kadr, a także czynniki natury finansowej – takie jak trudności z pozyskaniem finansowania zewnętrznego oraz jego wysokie koszty (połączone z niedostrzeganiem przez część przedsiębiorców możliwości szybszego rozwoju firmy dzięki zastosowaniu „dźwigni finansowej”). MŚP cechuje niższy poziom innowacyjności niż przedsiębiorstwa duże. Udział przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług innowacyjnych w latach 2010-2012 w ogólnej liczbie tych przedsiębiorstw wyniósł odpowiednio 16,5% i 12,4% (w porównaniu z latami 2009-2011 zwiększył się o 0,4 p.p. i 0,8 p.p.). Najwięcej innowacji produktowych lub procesowych wprowadzały podmioty o liczbie pracujących 250 i więcej osób (56,2% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 44,7% z sektora usług), zaś odsetek firm wprowadzających innowacje o liczbie pracujących 50-249 osób wyniósł odpowiednio 29,4% w przemyśle i 20,9% w usługach. Najrzadziej innowacje wprowadzały podmioty o liczbie pracujących 10-49 osób- 9,6% przedsiębiorstw w przemyśle i 9,5% w usługach. Jednym z warunków wsparcia nowych inwestycji jest stworzenie atrakcyjnych lokalizacji dla rozwoju przedsiębiorczości, szczególnie w sektorach wzmacniających konkurencyjność zarówno gospodarki kraju, jak i jego regionów. Szczególnie istotne są przedsięwzięcia na obszarach zdegradowanych, których ponowne wykorzystanie na cele gospodarcze przyczyni się do ożywienia gospodarczego i rozwoju lokalnych MŚP.

Priorytet 2 – Kapitał ludzki.

Działania obejmujące inwestycje w szeroko rozumiany kapitał ludzki stanowią kolejny z filarów działań samorządów tworzących Subregion Zachodni. Skupiają się one na rozwijaniu kompetencji zawodowych i pozazawodowych, zwiększaniu świadomości obywatelskiej mieszkańców, poprawę poziomu aktywności gospodarczej i społecznej, rozwijanie i upowszechnianie technologii społeczeństwa informacyjnego, a także poprawę jakości kształcenia na każdym szczeblu wraz z upowszechnianiem edukacji (w tym przedszkolnej).

Poważną barierą rozwojową regionów jest, niższy niż przeciętny w UE, wskaźnik zatrudnienia (w 2012 r. wynoszący 64,7,% ludności w wieku 20-64 lata wobec 68,5% średnio w UE). Zła sytuacja na lokalnych rynkach pracy jest wypadkową kilku czynników - zarówno niedostatecznego poziomu rozwoju infrastruktury, niedostatecznej jakości kapitału ludzkiego jak i niewielkiej skali działalności gospodarczej, co skutkuje niższym zatrudnieniem. Ta niekorzystna tendencja występuje przede wszystkim na obszarach wiejskich, w regionach dotkniętych we wcześniejszych latach głęboką restrukturyzacją przedsiębiorstw sektorów schyłkowych, oraz na terenach o niższym poziomie rozwoju gospodarczego. Dla bardziej efektywnego wykorzystania zasobów na rynku pracy niezbędna jest koncentracja na tych grupach, dla których wskaźnik zatrudnienia jest najniższy. Intensywność i kierunek wsparcia będzie uzależniony od sytuacji na lokalnym i regionalnych rynkach pracy oraz będzie uwzględniał strategię rozwoju tych regionów. Istotny wpływ na rynek pracy ma zmieniająca się sytuacja demograficzna. Jak wynika z badań międzynarodowych obserwuje się w tym kontekście dwa główne trendy – spadek liczby ludności oraz wzrost długości życia (starzenie się społeczeństwa). W najbliższej przyszłości spadek liczby ludności będzie przebiegał jeszcze szybciej. Na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego (NSP) z 2011 r., Główny Urząd Statystyczny (GUS) szacuje, że w ciągu następnych 15 lat (do roku 2025), z rynku pracy w Polsce zniknie prawie 3 miliony osób. Jednocześnie, zgodnie z wynikami NSP, z Polski wyemigrowało w latach 2004-2012 ponad 2 miliony osób (Główny Urząd Statystyczny, 2012 r.). Dla niektórych lokalnych rynków pracy takie trendy

mogą powodować poważne konsekwencje, takie jak depopulacja, znaczny niedobór wykwalifikowanej siły roboczej czy problemy związane z niedopasowaniem umiejętności pracowników do oczekiwań pracodawców. Wzrost długości życia oznacza, że całe społeczeństwo stopniowo staje się coraz starsze. Prognozy GUS wskazują, że proces starzenia się społeczeństwa utrzyma się, a w przyszłości nawet przybierze na sile. W związku z tym, osoby aktywne zawodowo będą w najbliższej przyszłości stanowić grupę mniej liczną i bardziej zaawansowaną wiekowo. Sytuacja ta spowoduje znaczące zmiany na rynku pracy – wzrośnie liczba starszych pracowników, a zmniejszy się liczba osób, które dopiero wchodzi na rynek pracy, jednakże jej zakres jest zróżnicowany geograficznie i w związku z tym wymaga zróżnicowanych interwencji, w zależności od stopnia nasilenia tego zjawiska. Niepokojący jest również, niski (na tle średniej unijnej) poziom zatrudnienia osób młodych, kobiet oraz osób starszych. Wśród przyczyn niskiego poziomu zatrudnienia należy wskazać, poza mało elastycznym rynkiem pracy, niedostosowaniem systemu edukacji i nabywania kompetencji do potrzeb rynku pracy, niską mobilnością zawodową, jak również czynniki wynikające z przemian demograficznych, takie jak starzenie się społeczeństwa, niski poziom dzietności, migracje wewnętrzne i zewnętrzne (mobilność przestrzenna i zawodowa). Duże znaczenie, szczególnie w kontekście powrotu na rynek pracy, w obliczu wyzwań związanych z zachodzącymi obecnie w kraju przemianami demograficznymi, ma zapewnienie opieki nad dziećmi poniżej 3 roku życia oraz zwiększenie upowszechnienia edukacji przedszkolnej wśród dzieci 3 i 4 letnich. Niezbędne są również dalsze działania, których celem będzie zatrzymywanie starszych pracowników na rynku pracy i podnoszenie ich kompetencji. Istnieją w tym zakresie trzy główne instrumenty: zarządzanie wiekiem, inwestowanie w kapitał ludzki i wykorzystywanie potencjału starszych pracowników. Aktywne podejście należy stosować zarówno w planowaniu działań jak i praktycznym ich wdrażaniu. Działaniom tym powinno towarzyszyć profesjonalne poradnictwo, dostępne na szczeblu lokalnym. Dodatkowo istnieje potrzeba znacznej poprawy warunków zdrowotnych i promocji aktywnego starzenia się wśród osób starszych. Należy podejmować i rozwijać nowe rozwiązania na rzecz podnoszenia kompetencji starszych pracowników, poprawiać dostęp do wsparcia szkoleniowego dla osób starszych (zatrudnionych i bezrobotnych), zapewniać lepszy dostęp do bieżącego kształcenia osób w wieku 40+, a także opracowywać prognozy w zakresie zapotrzebowania na określone umiejętności w przyszłości. W związku z koniecznością podjęcia starań minimalizujących zjawisko wykluczenia społecznego, należy zdefiniować jego źródło i przyczyny. Ubóstwo jest istotną lecz nie jedyną przyczyną wykluczenia społecznego. W Polsce wykluczenie społeczne, niezależnie od pozycji materialnej wynika z relatywnie niskiego dostępu do usług publicznych, w tym do usług zdrowotnych. Min. wyżej wskazane zmiany demograficzne powodują wzrost popytu na nowe usługi społeczne, w szczególności skierowane do osób starszych, a także zmianę struktur usług rynkowych i publicznych. Szczególnie ważna jest poprawa dostępu do usług opiekuńczych (w tym opieki długoterminowej) – niewystarczające jest wsparcie na rzecz przygotowania i rozwijania polityki kadrowej oraz wprowadzania nowych form świadczenia usług społecznych czy też wsparcia dla nowych mikroprzedsiębiorstw i przedsiębiorstw społecznych działających na tym polu. Jedną z form wsparcia opartych na społeczności lokalnej jest mieszkalnictwo chronione, wspomagane i socjalne. Osobom, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki (w szczególności osobom z zaburzeniami psychicznymi, osobom opuszczającą rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo wychowawczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą) może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

Priorytet 3 Przestrzeń i środowisko.

Niejako dopełnieniem priorytetów oznaczonych nr 1 i 2, są działania podejmowane z troski oraz dbałości o przestrzeń i środowisko. W ramach zdefiniowanych kierunków, wskazano na potrzebę zadbania o atrakcyjne i funkcjonalne przestrzenie publiczne, inicjowanie procesów rewitalizacji, rozwijanie wewnętrznych i zewnętrznych powiązań komunikacyjnych, zachowywanie, wykorzystywanie i wzbogacanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, minimalizowanie zagrożeń ze strony środowiska przyrodniczego, a także zdefiniowany w sposób bardzo pojemny kierunek, obejmujący szeroki wachlarz działań mających na celu dbałość o środowisko.

W związku ze zjawiskami zdefiniowanymi w ramach Priorytetu 2 tj. ubóstwem i wykluczeniem społecznym ściśle powiązane jest zjawisko degradacji społeczno-gospodarczej, spowodowanej utratą dotychczasowych funkcji obszarów miejskich, zurbanizowanych obszarów przemysłowych oraz wsi,

na których obserwowana jest kumulacja negatywnych zjawisk takich jak: niski poziom przedsiębiorczości, bezrobocie, niska jakość infrastruktury technicznej, niski dostęp do usług, depopulacja oraz niska aktywność społeczności lokalnych. Odpowiedzią na te działania jest kompleksowa rewitalizacja

W ramach działań środowiskowych na szczególną uwagę zasługuje podjęcie interwencji na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń w powietrzu oraz zmniejszenia energochłonności budynków. Zgodnie z informacjami podanymi w raporcie Europejskiej Agencji Środowiska przyjęte w przepisach unijnych standardy jakości powietrza nie są dotrzymywane: dotyczy to większości państw członkowskich, w tym Polski. Zanieczyszczenia powietrza w sposób istotny wpływają na zdrowie ludzi, powodując wiele dolegliwości układu oddechowego i krwionośnego. Zanieczyszczone powietrze ma również negatywny wpływ na kondycję ekosystemów oraz niszczenie materiałów. Pomimo systematycznej poprawy jakości powietrza w Polsce, istotnym problemem nadal pozostają: w sezonie letnim - zbyt wysokie stężenia ozonu troposferycznego, a w sezonie zimowym – ponadnormatywne stężenia pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu. W większości stref (około 80% kraju) odnotowano przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu (PM10 i w mniejszym stopniu PM2,5) oraz poziomu docelowego benzo(a)piranu w pyłe PM10, ponadto notowane są pojedyncze strefy z przekroczeniami normy dla dwutlenku azotu, arsenu oraz benzenu. Za ww. zanieczyszczenia odpowiada w największym stopniu (ponad 85%) emisja z niskich źródeł (tzw. niska emisja), pochodząca przede wszystkim z sektora bytowo – komunalnego, obejmującego indywidualne źródła wytwarzania ciepła oraz małe ciepłownie komunalne, a na kolejnych miejscach znajdują się emisja związana z intensywnym ruchem pojazdów (zwłaszcza w centrum miast) oraz z zakładów przemysłowych, ciepłowni i elektrowni. Zgodnie z opracowaniem Głównego Urzędu Statystycznego pt. „Efektywność wykorzystania energii w latach 2001- 2011”, gospodarstwa domowe odpowiadają za największy, bo 30%, udział w krajowym zużyciu energii końcowej (dane na rok 2011). W większości energia ta jest zużywana do ogrzewania (około 70%) oraz do przygotowania ciepłej wody użytkowej (ok. 14%). Tak duże zużycie energii końcowej w gospodarstwach domowych związane jest często z dużymi stratami spowodowanymi niską izolacyjnością cieplną przegród zewnętrznych, nieodpowiednią wentylacją, zawilgoceniem pomieszczeń, mało efektywnymi systemami ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej powodującymi duże straty ciepła m. in. na przesyle. Podobne problemy występują w obiektach użyteczności publicznej. Najbardziej efektywnym kosztowo sposobem ograniczenia energochłonności (emisyjności) gospodarki jest zwiększanie efektywności energetycznej. Obszarami posiadającymi największy potencjał uzyskania poprawy efektywności energetycznej są budynki (użyteczności publicznej, przemysłowej, mieszkalne wielorodzinne) oraz ciepłownictwo. Przy działaniach tego rodzaju, nie należy zapomnieć o możliwości wykorzystywania odnawialnych źródeł energii.

Kolejna kwestia środowiskowa, z którą w horyzoncie czasowym 2014 – 2020 musi zmierzyć się Subregion Zachodni dotyczy zadań z zakresu gospodarki wodno – ściekowej. Na analizowanym obszarze znajduje się osiem oczyszczalni ścieków, 7 biologicznych i dziewięć z podwyższonym usuwaniem biogenów. Zaś w oparciu o szacunkowe wyliczenia skanalizowanie Subregionu Zachodniego kształtuje się na poziomie nie wiele ponad 65 %. Ponadto znajduje się tutaj 10 oczyszczalni ścieków przemysłowych, z czego sześć obiektów to oczyszczalnie mechaniczne, jeden to oczyszczalnia chemiczna zaś trzy są oczyszczalniami biologicznymi. Odnotowano poprawę nie tylko dostępności infrastruktury, ale również jej jakości. Głównym celem działań w gospodarce wodno-ściekowej, bezpośrednio związanym z efektywnym gospodarowaniem zasobami wodnymi, jest konieczność ograniczenia zrzutów nieoczyszczonych i niedostatecznie oczyszczonych ścieków. Finansowanie w zakresie gospodarki ściekowej jest i w dalszym ciągu będzie kierowane w pierwszej kolejności na najpilniejsze potrzeby w zakresie rozbudowy infrastruktury komunalnej, mając na względzie konieczność wypełnienia wymogów i standardów w zakresie jakości środowiska, nałożonych na Polskę po przystąpieniu do Unii Europejskiej. Traktat Akcesyjny przewiduje, że standardy wyznaczone przez Unię Europejską w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych będą w Polsce w pełni obowiązywały od 1 stycznia 2016 r.

Priorytet IV Zarządzanie rozwojem.

Działania definiowane do realizacji na obszarze Subregionu Zachodniego są spójne funkcjonalnie, terytorialnie i czasowo. Zakłada się ich realizację równoległe lub w sposób postępujący – jedne po drugich.

Zdefiniowane kierunki działań, które będą się przekładały na konkretne projekty zgłaszane do dofinansowania z różnorodnych źródeł nadają się do realizacji w formule partnerskiej przez kilka

podmiotów samorządowych. Do ich realizacji mogą być dokooptowane podmioty z spoza sektora samorządowego.

Zarówno opracowanie niniejszej Strategii jak i inne działania podejmowane na jej podstawie realizowane są z uwzględnieniem założenia, że wspólna realizacja projektów ma prowadzić do integracji samorządów oraz innych, zaangażowanych partnerów.

Tego typu podejście prowadzi do wyróżnienia wizerunku Subregionu i jego samorządów w otoczeniu regionalnym.

4. Cele rozwoju Subregionu Zachodniego

W zgodzie ze zidentyfikowanymi uwarunkowaniami oraz ustalonymi priorytetami strategicznymi sformułowano cele strategiczne oraz uszczegóławiające je cele operacyjne Subregionu Zachodniego (numeracja celów strategicznych zgodna z numeracją odpowiadających im priorytetów strategicznych). Cele zostały sformułowane jako kombinacja pożądaných stanów i procesów podtrzymujących ich osiągnięcie.

Tabela 3. Cele strategiczne i cele operacyjne Subregionu Zachodniego

Cele strategiczne	Cele szczegółowe
<p>C1. Konkurencyjna struktura gospodarcza subregionu zachodniego opierająca się na wykorzystywaniu potencjałów wewnętrznych oraz powiązaniach z sąsiednimi centrami rozwoju nowej gospodarki.</p>	<p>C1.1. Inteligentne specjalizacje gospodarcze wykorzystujące kapitał innowacyjny i kreatywny subregionu oraz sąsiednich aglomeracji.</p> <p>C1.2. Sieci kooperacyjne łączące gospodarkę subregionu z partnerami w sąsiednich aglomeracjach.</p> <p>C1.3. Przedsiębiorczość wykorzystująca potencjały subregionu oraz rozwijająca się w otoczeniu tradycyjnych branż subregionu, w tym przemysłu wydobywczego, energetycznego i rolnictwa.</p> <p>C1.4. Wysoka atrakcyjność inwestycyjna subregionu opierająca się na kapitale ludzkim, korzystnej lokalizacji oraz dobrze przygotowanych terenach inwestycyjnych.</p> <p>C1.5. Promowanie społecznej odpowiedzialności biznesu.</p>
<p>C2. Wysoka jakość kapitału ludzkiego zwiększająca szanse rozwoju indywidualnego oraz wspierająca rozwój społeczny i gospodarczy subregionu.</p>	<p>C2.1. Wysoka dostępność urozmaiconej, dostosowanej do oczekiwań rynku pracy oferty edukacyjnej każdego szczebla, w tym edukacji przedszkolnej.</p> <p>C2.2. Wysoka dostępność oferty czasu wolnego umożliwiającej wszechstronny rozwój kapitału ludzkiego subregionu.</p>

	<p>C2.3. Zaangażowanie mieszkańców w rozwój swoich miejscowości i rozwój społeczeństwa obywatelskiego.</p> <p>C2.4. Rozwijająca się przedsiębiorczość społeczna wspierająca subregionalny rynek pracy.</p> <p>C2.5. Szerokie możliwości rozwoju społeczeństwa informacyjnego.</p>
<p>C3. Spójna, atrakcyjna i bezpieczna przestrzeń warunkująca rozwój aktywności mieszkańców i stanowiąca wyróżnik subregionu w otoczeniu.</p>	<p>C3.1. Wysoka estetyka przestrzeni publicznych opierająca się na wykorzystywaniu i wzbogacaniu dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego subregionu.</p> <p>C3.2. Przestrzeń subregionu rewitalizowana i dostosowywana do zmieniających się oczekiwań użytkowników.</p> <p>C3.3. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego (w szczególności poprzez zmniejszenie ilości zanieczyszczeń w powietrzu oraz poprawę gospodarki odpadami i gospodarki wodno - ściekowej.)</p> <p>C3.4. Wewnętrzna spójność komunikacyjna gmin subregionu i całego subregionu opierająca się na zintegrowanej i nowoczesnej infrastrukturze komunikacyjnej oraz rozwiniętych formach zrównoważonego transportu, w tym na transporcie publicznym.</p> <p>C3.5. Dobre skomunikowanie subregionu z sąsiednimi aglomeracjami w regionie i Republice Czeskiej.</p> <p>C3.6. Zabezpieczenie subregionu przed klęskami żywiołowymi i ich skutkami.</p>
<p>C4. Nowe perspektywy rozwoju oraz wysoka pozycja Subregionu Zachodniego w otoczeniu wynikająca ze wspólnej realizacji polityki rozwoju przez gminy subregionu.</p>	<p>C4.1. Kooperacja gmin w subregionie oraz w otoczeniu przyczyniająca się do komplementarnego wykorzystywania potencjałów Subregionu Zachodniego.</p> <p>C4.2. Zintegrowany system usług publicznych w subregionie zapewniający dostęp do wysokiej jakości udogodnień przy racjonalizacji kosztów oraz rozmieszczenia w przestrzeni.</p> <p>C4.3. Atrakcyjny wizerunek Subregionu Zachodniego jako obszaru szans,</p>

aktywności i współpracy.

5. Analiza SWOT dla celów rozwoju Subregionu Zachodniego

W ramach analizy SWOT określono uwarunkowania wpływające na realizację wyznaczonych celów strategicznych i celów operacyjnych. Analiza SWOT udziela odpowiedzi na pytania:

- Jakie pozytywne czynniki wewnątrz Subregionu Zachodniego wspierają osiągnięcie postawionych celów (mocne strony – SIŁY):
 - czynniki, które mogą być wykorzystane na rzecz rozwoju, wspierają aktywności podmiotów w Subregionie,
 - czynniki, które wyróżniają Subregion w otoczeniu oraz przyciągają kolejne ważne podmioty,
- Jakie negatywne czynniki wewnątrz Subregionu Zachodniego utrudniają osiągnięcie postawionych celów (słabe strony – SŁABOŚCI):
 - hamują rozwój obszaru i utrudniają realizację aktywności przez podmioty z Subregionu,
 - obniżają atrakcyjność Subregionu dla różnych podmiotów.
- Jakie pozytywne czynniki w otoczeniu Subregionu Zachodniego wspomagają osiągnięcie postawionych celów? (okazje – SZANSE),
- Jakie negatywne czynniki w otoczeniu Subregionu Zachodniego utrudniają osiągnięcie postawionych celów? (bariery, problemy –ZAGROŻENIA).

Analiza SWOT dla celu C1:

Konkurencyjna struktura gospodarcza subregionu zachodniego opierająca się na wykorzystywaniu potencjałów wewnętrznych oraz powiązaniach z sąsiednimi centrami rozwoju nowej gospodarki.

Siły	Słabości
S1. korzystne usytuowanie komunikacyjne subregionu i dobre połączenia z aglomeracjami w regionie i w Czechach, S2. sąsiedztwo Aglomeracji Górnośląskiej – największego rynku zbytu i sieci współpracy w Polsce, S3. walory przyrodnicze subregionu umożliwiające rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych, szczególnie turystyki weekendowej, turystyki edukacyjnej, turystyki dla osób aktywnych, S4. wysoka atrakcyjność inwestycyjna terenów zlokalizowanych w sąsiedztwie głównych arterii komunikacyjnych, S5. silna pozycja tradycyjnych branż, w tym przemysłu wydobywczego i energetyki	W1. transformacja gospodarki subregionu powodująca powstanie terenów przemysłowych o niskiej atrakcyjności dla inwestorów, W2. niski udział branż nowej gospodarki w aktualnej strukturze gospodarczej subregionu, W3. ograniczenia w realizacji niektórych funkcji gospodarczych na terenach o wysokiej wartości przyrodniczej, W4. znaczna część terenów inwestycyjnych o niedostatecznej atrakcyjności i słabym zainteresowaniu ze strony inwestorów, W5. niższa dostępność wysoko wyspecjalizowanych i wysoko wykwalifikowanych kadr (w stosunku do

<p>mogących kreować sieci kooperacji oraz absorbować innowacje,</p> <p>S6. wysokie oceny atrakcyjności inwestycyjnej Subregionu Zachodniego dla działalności przemysłowej,</p>	<p>metropolii),</p> <p>W6. niski poziom współpracy samorządów na rzecz promocji inwestycyjnej i pozyskiwania inwestorów,</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>O1. wsparcie dla rozwoju nowej gospodarki i inteligentnych specjalizacji gospodarczych w nowej perspektywie unijnej,</p> <p>O2. rosnący popyt na usługi czasu wolnego w obszarach aglomeracyjnych,</p> <p>O3. wysoka mobilność firm globalnych poszukujących nowych miejsc na prowadzenie swojej działalności,</p> <p>O4. koncentracja w Aglomeracji Górnośląskiej ośrodków akademickich, naukowych i instytucji otoczenia biznesu wspierających rozwój innowacji,</p> <p>O5. koncentracja w Aglomeracji Górnośląskiej kadr dla nowej gospodarki,</p> <p>O6. ścisłe powiązania gospodarki subregionu z gospodarką całej konurbacji górnośląskiej,</p>	<p>T1. wysoka atrakcyjność największych aglomeracji europejskich dla firm gospodarki opartej na wiedzy,</p> <p>T2. wysoka konkurencja firm globalnych na rynku produktów innowacyjnych,</p> <p>T3. obserwowany w Polsce niski poziom powiązań między gospodarką a nauką oraz słaby transfer innowacji do gospodarki,</p> <p>T4. niski poziom finansowania badań i wdrażania innowacji w Polsce zarówno przez sektor publiczny, jak i sektor biznesu,</p> <p>T5. niska elastyczność systemu edukacji w Polsce i słabe dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy,</p>

Analiza SWOT dla celu C2:

Wysoka jakość kapitału ludzkiego zwiększająca szanse rozwoju indywidualnego oraz wspierająca rozwój społeczny i gospodarczy subregionu.

Sily	Słabości
<p>S1. urozmaicona oferta edukacyjna dostępna w subregionie,</p> <p>S2. dobrze przygotowane kadry techniczne,</p> <p>S3. rosnące zainteresowanie mieszkańców podwyższaniem kompetencji i ich dostosowywaniem do potrzeb rynku pracy,</p> <p>S4. dobre warunki środowiskowe sprzyjające zatrzymywaniu i przyciąganiu mieszkańców,</p> <p>S5. potencjał przyrodniczy i kulturowy umożliwiający rozwój funkcji czasu wolnego dla aktualnych i potencjalnych mieszkańców subregionu,</p> <p>S6. aktywność mieszkańców obszarów wiejskich,</p>	<p>W1. procesy emigracyjne osłabiające dostępność fachowców poszukiwanych na subregionalnym rynku pracy,</p> <p>W2. procesy demograficzne w subregionie wymagające zreformowania sieci placówek edukacyjnych,</p> <p>W3. pojawiające się skupiska mieszkańców dotkniętych długotrwałym bezrobociem lub patologiami,</p> <p>W4. niedostatecznie rozwinięta infrastruktura teleinformatyczna,</p> <p>W5. wykluczenie cyfrowe – kompetencyjne lub infrastrukturalne – niektórych grup</p>

w tym zaangażowanie w Lokalne Grupy Działania, S7. oferta kulturalna głównych ośrodków subregionu o znaczeniu ponadlokalnym, w tym cykliczne wydarzenia o randze krajowej,	mieszkańców,
Szanse	Zagrożenia
O1. popyt na usługi edukacyjne umożliwiające rozwój placówek edukacyjnych i naukowo-edukacyjnych, O2. procesy suburbanizacyjne zachodzące w aglomeracyjnych obszarach województwa, umożliwiające przyciągnięcie nowych mieszkańców poszukujących lepszych warunków środowiskowych, O3. rozwiązania prawne umożliwiające rozwój spółdzielni socjalnych, O4. rosnące kompetencje informatyczne społeczeństwa, O5. rozwój rynkowych i publicznych usług dostępnych przy wykorzystaniu ICT,	T1. niska elastyczność systemu edukacji w Polsce i słabe dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, T2. utrzymujące się w Polsce wysokie bezrobocie wpływające na obniżanie atrakcyjności warunków pracy, T3. nieukształtowane w Polsce społeczeństwo obywatelskie i niska świadomość możliwości wpływu mieszkańców na rozwój lokalny, T4. wysoka mobilność wysoko wykwalifikowanych mieszkańców oraz atrakcyjność wielkich metropolii dla takich osób, T5. niskie tempo rozwoju przedsiębiorczości społecznej,

Analiza SWOT dla celu C3:

Spójna, atrakcyjna i bezpieczna przestrzeń warunkująca rozwój aktywności mieszkańców i stanowiąca wyróżnik subregionu w otoczeniu.

Siły	Słabości
S1. duży udział terenów zielonych, S2. relatywnie dobry wewnętrzny układ komunikacyjny zintegrowany z powiązaniem krajowymi i międzynarodowymi, S3. dogodnie położenie na międzynarodowych szlakach komunikacji drogowej zarówno w układzie północ-południe, jak też w układzie wschód-zachód (bliskość węzła autostrad A1 i A4), S4. zabytki o wysokiej wartości historycznej i architektonicznej mogące stanowić symbole subregionu oraz jego istotną atrakcję turystyczną,	W1. wymagająca poprawy jakości przestrzeni publicznych znacznej części gmin subregionu – przestrzenie publiczne zadbane lecz słabo wykształcone centra usługowe oraz niski poziom różnego rodzaju aktywności decydujących o atrakcyjności centrów gmin lub dzielnic, W2. duża ilość terenów wymagających rekultywacji i rewitalizacji, W3. niska atrakcyjność terenów przemysłowych dla inwestycji biznesowych, mieszkaniowych i innych, W4. wysoka gęstość sieci osadniczej oraz silnie

<p>S5. miejsca o wysokiej atrakcyjności krajobrazu będącego wypadkową wartości przyrodniczych oraz kulturowych,</p> <p>S6. środowiska twórcze związane z subregionem oraz liczne znane osobistości świata kultury wywodzące się z subregionu,</p>	<p>rozwinęte funkcje gospodarcze, w tym gospodarki tradycyjnej stanowiące obciążenie środowiska przyrodniczego,</p> <p>W5. obciążenie środowiska przyrodniczego antropopresją, w tym niska jakość powietrza wynikająca z nierozwiązanego problemu niskiej emisji oraz zanieczyszczeń transgranicznych,</p> <p>W6. znaczne przekształcenia charakteru terenów sąsiadujących z realizowanymi w ostatnich latach inwestycjami transportowymi (wymagające nowego zagospodarowania korytarze wzdłuż autostrad),</p> <p>W7. występowanie terenów zagrożonych powodziami oraz podtopieniami wymagające rozwiniętego systemu ochrony przeciwpowodziowej,</p> <p>W8. niedostateczna świadomość mieszkańców subregionu w zakresie poszanowania środowiska przyrodniczego i przestrzeni,</p> <p>W9. ograniczanie lub likwidacja pasażerskich połączeń kolejowych i autobusowych zarówno w układzie lokalnym, jak i ponadlokalnym; brak wydajnych połączeń drogowych i kolejowych w układzie E-W w obrębie Subregionu,</p> <p>W10. brak obwodnic niektórych gmin na drogach krajowych i wojewódzkich stanowiących główny układ komunikacyjny Subregionu; występowanie „wąskich gardeł”,</p> <p>W11. wymagająca modernizacji i rozbudowy infrastruktura transportu rowerowego,</p> <p>W12. występowanie procesów suburbanizacyjnych wpływających na spadek wydolności układu komunikacyjnego i wzrost presji na rozwój infrastruktury,</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>O1. dostępność środków unijnych na działania rewitalizacyjne,</p> <p>O2. realizacja dużych inwestycji komunikacyjnych poprawiających</p>	<p>T1. procesy suburbanizacyjne obciążające przestrzeń.</p> <p>T2. regres transportu publicznego w Polsce,</p> <p>T3. duża konkurencja o środki na finansowanie</p>

<p>połączalność komunikacyjną województwa i kraju,</p> <p>O3. nowe technologie umożliwiające wdrażanie inteligentnych rozwiązań w transporcie,</p> <p>O4. wzrost zainteresowania osób młodych alternatywnymi formami transportu, w szczególności transportem rowerowym,</p> <p>O5. zainteresowanie środowisk artystycznych podejmowaniem działań w przestrzeniach publicznych,</p>	<p>rewitalizacji,</p> <p>T4. zmiany klimatu będące przyczyną anomalii pogodowych oraz pojawiania się większej liczby zjawisk kryzysowych,</p> <p>T5. wysokie koszty przemian przestrzeni publicznych,</p> <p>T6. konkurencja pomiędzy przestrzeniami publicznymi a nowo powstającymi centrami handlowo-usługowymi,</p>
--	--

Analiza SWOT dla celu C4:

Nowe perspektywy rozwoju oraz wysoka pozycja Subregionu Zachodniego w otoczeniu wynikająca ze wspólnej realizacji polityki rozwoju przez gminy subregionu.

Siły	Słabości
<p>S1. atuty przyrodnicze umożliwiające budowanie atrakcyjnego wizerunku subregionu,</p> <p>S2. doświadczenia samorządów subregionu w realizowaniu wspólnych projektów,</p> <p>S3. transgraniczne usytuowanie subregionu umożliwiające realizację projektów o charakterze międzynarodowym,</p> <p>S4. korzystna lokalizacja względem ośrodków dysponujących silnym potencjałem rozwojowym oraz realizujących ważne projekty,</p> <p>S5. tradycyjne, spajane silnymi więziami i wspólnymi wartościami społeczności lokalne,</p> <p>S6. wydarzenia kulturalne oraz osobistości świata kultury znane w skali kraju, a nawet świata,</p>	<p>W1. nieukształtowana marka subregionu, a także produktów wytwarzanych w subregionie,</p> <p>W2. brak wspólnej systemowej promocji gmin subregionu,</p> <p>W3. niejednolity charakter subregionu utrudniający precyzyjne określenie wyróżników obszaru,</p> <p>W4. skomplikowany proces negocjacyjny towarzyszący racjonalizacji sieci placówek usług publicznych, w tym silny opór społeczny,</p> <p>W5. zmiany demograficzne w subregionie wymuszające zmianę zakresu, sposobu i miejsc świadczenia usług publicznych,</p>
Szanse	Zagrożenia
<p>O1. rosnące zainteresowanie podmiotów reprezentujących różne sektory (zwłaszcza nauka, kultura i biznes) do nawiązywania współpracy w skali ponadregionalnej,</p> <p>O2. preferowanie projektów partnerskich w nowym horyzoncie programowania UE,</p> <p>O3. działania województwa śląskiego</p>	<p>T1. wysoka identyfikowalność metropolii, w tym Aglomeracji Górnośląskiej,</p> <p>T2. stereotypowy, negatywny wizerunek Górnego Śląska jako obszaru o niskiej jakości życia i środowiska przyrodniczego,</p> <p>T3. rozpowszechnione wśród samorządów podejście konkurencyjne dominujące nad</p>

<p>nakierowane na promocję inwestycyjną, kulturalną i turystyczną regionu,</p> <p>O4. zainteresowanie regionów, miast i gmin europejskich podejmowaniem współpracy z innymi obszarami w UE, w tym w Polsce,</p> <p>O5. przynależność do tzw. dunajskiego obszaru integracji europejskiej (KPZK, ESPON) – kontynentalny kontekst rozwoju i współpracy,</p>	<p>podejściem kooperacyjnym,</p> <p>T4. brak standaryzacji rozwiązań technologicznych stosowanych w administracji samorządowej utrudniający nawiązywanie współpracy,</p> <p>T5. deficyty w statystyce publicznej utrudniające prowadzenie monitoringu procesów rozwojowych,</p>
---	---

6. Kierunki działań

Dla celów operacyjnych, w nawiązaniu do wyników analizy SWOT sformułowano kierunki zawierające wstępnie wyselekcjonowane grupy działań strategicznych lub przedsięwzięć.

Tabela 4. Kierunki działań wdrażające cele strategiczne Subregionu Zachodniego

Cele szczegółowe	Kierunki
C1.1. Inteligentne specjalizacje gospodarcze wykorzystujące kapitał innowacyjny i kreatywny subregionu oraz sąsiednich aglomeracji.	<ol style="list-style-type: none">1. Wzmacnianie relacji pomiędzy nauką, edukacją, kulturą a gospodarką.2. Wspieranie rozwoju usług zdrowotnych i opiekuńczych o znaczeniu regionalnym opierających się na wysokich kompetencjach kadr oraz nowoczesnych technologiach.3. Wspieranie rozwoju działalności usługowej w zakresie przetwarzania informacji i obsługi firm.4. Wspieranie rozwoju działalności związanych z nowoczesną energetyką, wykorzystywaniem odnawialnych źródeł energii, technologiami energooszczędnyymi.5. Rozwijanie funkcji naukowych i edukacyjnych powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami Subregionu Zachodniego.6. Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni umożliwiających powstawanie klastrów firm kreatywnych i innowacyjnych.7. Tworzenie marki tradycyjnych produktów subregionu, w tym produktów spożywczych.
C1.2. Sieci kooperacyjne łączące gospodarkę subregionu z partnerami w sąsiednich aglomeracjach.	<ol style="list-style-type: none">8. Wspieranie zacieśniania związków firm z Subregionu Zachodniego z podmiotami naukowymi, badawczo-rozwojowymi i kulturalnymi w sąsiednich aglomeracjach, w tym głównie poprzez wykorzystanie instrumentów informacyjno-promocyjnych oraz doradczo-edukacyjnych.9. Stwarzanie warunków do powstawania w subregionie filii firm oraz innowacyjnych instytucji otoczenia biznesu.10. Kreowanie Subregionu Zachodniego jako obszaru spotkania i wspólnych interesów firm z Aglomeracji Górnośląskiej i aglomeracji ostrawsko-opawskiej, a także

innych aglomeracji.

C1.3. Przedsiębiorczość wykorzystująca potencjały subregionu oraz rozwijająca się w otoczeniu tradycyjnych branż subregionu, w tym przemysłu wydobywczego, energetycznego i rolnictwa.

11. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.
12. Promocja turystyczna subregionu, zwłaszcza w pobliskich aglomeracjach.
13. Wspieranie rozwoju działalności gospodarczych w otoczeniu rolnictwa oraz działalności powiązanych z rolnictwem (w tym agroturystyka).
14. Wspieranie rozwoju małych i średnich firm współpracujących z tradycyjnymi branżami w subregionie.

C1.4. Wysoka atrakcyjność inwestycyjna subregionu opierająca się na kapitale ludzkim, korzystnej lokalizacji oraz dobrze przygotowanych terenach inwestycyjnych.

15. Wykorzystywanie poprawiającego się położenia komunikacyjnego subregionu dla przyciągania inwestorów.
16. Wspieranie powstawania przestrzennych skupisk firm, w tym tworzenie stref aktywności gospodarczej przy wykorzystaniu nowo powstającej infrastruktury komunikacyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem przestrzeni między aglomeracją rybnicką a Aglomeracją Górnośląską oraz aglomeracją ostrawsko-opawską.
17. Promowanie subregionu poprzez dostarczanie inwestorom w otoczeniu informacji o dostępnych zasobach ludzkich oraz kierunkach ich rozwoju.
18. Działania na rzecz wspólnej promocji terenów inwestycyjnych, np. wspólna reprezentacja w trakcie targów i imprez gospodarczych

C1.5. Promowanie społecznej odpowiedzialności biznesu.

19. Wspieranie firm z subregionu stosujących zasady społecznej odpowiedzialności biznesu, w szczególności poprzez działania wizerunkowe.

C2.1. Wysoka dostępność urozmaiconej, dostosowanej do oczekiwań rynku pracy oferty edukacyjnej.

20. Dostosowywanie kierunków kształcenia do aktualnych i perspektywicznych potrzeb rynku pracy.
 21. Upowszechnianie edukacji przedszkolnej wraz z poprawą jakości zajęć oraz ich urozmaiceniem.
-

	<ul style="list-style-type: none"> 22. Rozwijanie oferty edukacyjnej dla dorosłych. 23. Łączenie pracodawców z instytucjami edukacyjnymi dla wspólnego kształtowania procesu edukacyjnego. 24. Specjalne instrumenty wspierające absolwentów na subregionalnym rynku pracy. 25. Wspieranie podnoszenia kompetencji przedsiębiorców w zakresie wykorzystywania wiedzy pracowników dla rozwoju firmy.
<p>C2.2. Wysoka dostępność oferty czasu wolnego umożliwiającej wszechstronny rozwój kapitału ludzkiego subregionu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> 26. Rozwijanie oferty kulturalnej oraz rekreacyjnej, w tym oferty małych firm z subregionu. 27. Tworzenie nowych przestrzeni wypoczynku, szczególnie dla rodzin i osób aktywnie spędzających czas (tereny zielone, urządzenia rekreacyjne). 28. Rozwijanie kulturalnych i sportowych talentów mieszkańców. 29. Rozwój edukacji kulturalnej zwiększającej zainteresowanie mieszkańców twórczym spędzaniem czasu wolnego. 30. Kreowanie wyspecjalizowanych centrów kultury tworzących ofertę dla mieszkańców o zróżnicowanych zainteresowaniach.
<p>C2.3. Zaangażowanie mieszkańców w rozwój swoich miejscowości i rozwój społeczeństwa obywatelskiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> 31. Inicjowanie projektów umożliwiających mieszkańcom angażowanie się w rozwój swoich miejscowości i rozwój reprezentowanych środowisk, szczególnie projektów kulturalnych, ekologicznych, społecznych i charytatywnych. 32. Realizacja projektów społecznych wykorzystujących idee odnowy wsi oraz rewitalizacji. 33. Podnoszenie odpowiedzialności mieszkańców za stan przestrzeni publicznych. 34. Realizacja działań podnoszących poziom integracji społeczności lokalnych w Subregionie Zachodnim. 35. Realizacja działań społecznych zorientowanych na wzmocnienie relacji

transgranicznych.

C2.4. Rozwijająca się przedsiębiorczość społeczna wspierająca subregionalny rynek pracy.

- 36. Promowanie przedsiębiorczości społecznej wśród grup mieszkańców o słabej pozycji na rynku pracy.
- 37. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej w sferach życia niezagospodarowanych przez działania rynkowe (brak realnej oferty lub zanikająca oferta rynkowa).

C2.5. Szerokie możliwości rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

- 38. Rozwijanie kompetencji informatycznych mieszkańców.
- 39. Promowanie wykorzystywania narzędzi informatycznych do realizacji różnych funkcji gospodarczych, społecznych, administracyjnych etc.
- 40. Rozwój infrastruktury informatycznej w subregionie.

C3.1. Wysoka estetyka przestrzeni publicznych opierająca się na wykorzystywaniu i wzbogacaniu dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego subregionu.

- 41. Podnoszenie atrakcyjności centrów miast, gmin i dzielnic, zarówno w aspekcie estetycznym, jak i funkcjonalnym.
- 42. Kreowanie centrów w miastach i gminach, w których brak jest tradycyjnie ukształtowanych centrów.
- 43. Eksponowanie w przestrzeniach publicznych dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego.
- 44. Podnoszenie rangi centralnych przestrzeni publicznych przez rozwój funkcji zaspokajających codzienne potrzeby mieszkańców.
- 45. Edukacja użytkowników przestrzeni w zakresie ich wpływu na stan i jakość przestrzeni.
- 46. Budowa instalacji bazujących na odnawialnych źródłach energii oraz wdrożenie innych rozwiązań dostosowujących region do gospodarki niskoemisyjnej

C3.2. Przestrzeń subregionu rewitalizowana i dostosowywana do zmieniających się oczekiwań użytkowników.

- 47. Wielowymiarowa rewitalizacja tracących swoje funkcje i znaczenie centrów miast, gmin, dzielnic, miejscowości.
- 48. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów ze skumulowanymi problemami społecznymi i

ekonomicznymi.

49. Działania na rzecz włączenia społecznego.
50. Rewitalizacja terenów przemysłowych, w tym na cele gospodarcze.
51. Wzmacnianie znaczenia kultury oraz aktywności społecznych w rewitalizacji przestrzeni.
52. Tworzenie partnerstw podmiotów lokalnych na rzecz rewitalizacji.
53. Rekultywacja i porządkowanie terenów zdegradowanych i zdewastowanych oraz ich przygotowanie do pełnego procesu rewitalizacji.

C3.3. Wewnętrzna spójność komunikacyjna gmin subregionu i całego subregionu opierająca się na zintegrowanej i nowoczesnej infrastrukturze komunikacyjnej oraz rozwiniętych formach zrównoważonego transportu, w tym na transporcie publicznym.

54. Usuwanie barier i „wąskich gardeł” w połączeniach komunikacyjnych pomiędzy gminami w subregionie, w tym z uwzględnieniem powiązań łączących ośrodki mniejsze (peryferyjne) z centrami subregionu.
55. Wspieranie rozwoju transportu zbiorowego umożliwiającego dostęp mieszkańców do rynku pracy oraz usług publicznych.
56. Rozwój inteligentnych systemów transportu w subregionie.
57. Rozwój systemu ścieżek rowerowych i innych form alternatywnego transportu.

C3.4. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego.

58. Działania na rzecz ograniczania niskiej emisji.
59. Działania na rzecz efektywnego wykorzystania zasobów energetycznych nieodnawialnych, preferowanie OZE i budowa instalacji bazujących na odnawialnych źródłach energii oraz wdrożenie innych rozwiązań dostosowujących region do gospodarki niskoemisyjnej.

C3.5. Dobre skomunikowanie subregionu z sąsiednimi aglomeracjami w regionie i w Republice Czeskiej.

60. Włączanie zrealizowanych i powstających ciągów infrastruktury drogowej o znaczeniu ponadregionalnym w subregionalny system transportowy.
61. Rozwój transportu zbiorowego łączącego główne ośrodki subregionu z sąsiednimi aglomeracjami.

C3.6. Zabezpieczenie subregionu przed klęskami żywiołowymi i ich skutkami.

- 62. Realizacja działań zabezpieczających przed zagrożeniami środowiskowymi.
- 63. Działania na rzecz koordynacji działań w zakresie zapobiegania klęskom żywiołowym i ich skutkom.

C4.1. Kooperacja gmin w subregionie oraz w otoczeniu przyczyniająca się do komplementarnego wykorzystywania potencjałów Subregionu Zachodniego.

- 64. Kreowanie dużych partnerskich projektów umożliwiających osiągnięcie wspólnych celów gmin subregionu oraz dodawanie i uzupełnianie potencjałów poszczególnych gmin.
- 65. Wzmacnianie mechanizmów stałej współpracy gmin w subregionie, w tym w aspekcie kreowania wspólnych projektów, promocji, wymiany informacji, monitorowania sytuacji.
- 66. Stworzenie partnerskiego systemu monitorowania i aktualizacji strategii rozwoju Subregionu Zachodniego.
- 67. Wykorzystywanie nowoczesnych technologii dla partnerskiego zarządzania rozwojem subregionu, w tym wspólne systemy informacji przestrzennej, wspólne narzędzia promocji itp.
- 68. Kreowanie dużych projektów realizowanych we współpracy z podmiotami w regionie, w tym z sąsiednimi aglomeracjami.

C4.2. Zintegrowany system usług publicznych w subregionie zapewniający dostęp do wysokiej jakości udogodnień przy racjonalizacji kosztów oraz rozmieszczenia w przestrzeni.

- 69. Racjonalizacja sieci usług publicznych, szczególnie o wysokim poziomie specjalizacji i znaczeniu subregionalnym lub regionalnym.
- 70. Kreowanie usług publicznych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym.
- 71. Rozwój kadr dla regionalnych i ponadregionalnych usług publicznych.
- 72. Rozwój usług publicznych na wysokim poziomie powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami subregionu, w szczególności z usługami zdrowotnymi i opiekuńczymi.

C4.3. Atrakcyjny wizerunek Subregionu Zachodniego jako obszaru szans, aktywności i współpracy.

- 73. Promowanie Subregionu Zachodniego jako atrakcyjnego miejsca dla mieszkańców, zwłaszcza ludzi młodych, osób o wysokich kwalifikacjach oraz rodzin.
- 74. Promowanie Subregionu Zachodniego jako miejsca atrakcyjnego dla inwestorów

realizujących swoją działalność w branżach powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami gospodarczymi: usługi zdrowotne i opiekuńcze, przetwarzanie informacji i obsługa firm, nowoczesne energetyka, wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, technologie energooszczędne, tradycyjne produkty, w tym produkty spożywcze.

75. Promowanie projektów inicjowanych i realizowanych w Subregionie Zachodnim, szczególnie projektów partnerskich.
76. Wzmacnianie i eksponowanie atrakcyjnych przyrodniczych i kulturowych atutów Subregionu Zachodniego jako wartości wzbogacających wizerunek województwa śląskiego.

7. Inteligentne specjalizacje gospodarcze Subregionu Zachodniego – kierunki rozwoju i wsparcia

Potencjały subregionu oraz perspektywy rynkowe uzasadniają skupienie się na rozwijaniu następujących inteligentnych specjalizacji gospodarczych Subregionu Zachodniego:

- e-usługi dla biznesu,
- telemedycyna,
- nowoczesna energetyka w powiązaniu z tradycyjnymi branżami subregionu,
- tradycyjne produkty spożywcze, rzemieślnicze i artystyczne wytwarzane z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

Inteligentna specjalizacja: e-usługi dla biznesu

Potencjały Subregionu umożliwiające rozwój inteligentnej specjalizacji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ potencjał firm informatycznych, które mogą wykonywać działania w ramach inteligentnej specjalizacji, ▪ rozwinięte w subregionie szkolenia przez internet, ▪ zadowalający i poprawiający się dostęp do internetu, ▪ poprawiające się wyposażenie firm subregionu w sprzęt informatyczny, ▪ kadry techniczne, informatyczne, ekonomiczne dostępne w subregionie oraz pobliskich aglomeracjach, ▪ uczelnie kształcące specjalistów na potrzeby inteligentnej specjalizacji, ▪ dostępność dużego rynku zbytu w sąsiednich aglomeracjach (przy czym rynek nie jest ograniczony przestrzennie ze względu na stosowanie technologii ICT),
Działalności składające się na inteligentną specjalizację	<ul style="list-style-type: none"> ▪ doradztwo i szkolenia dla biznesu z wykorzystaniem ICT, ▪ internetowe „kojarzenie” odbiorców i dostawców wraz z zapewnieniem usług logistycznych, ▪ internetowa obsługa informatyczna, ▪ internetowa obsługa księgowo-kadrowa, ▪ internetowa organizacja wydarzeń biznesowych: konferencji, obsługa wyjazdów służbowych i wizyt studyjnych, ▪ internetowa usługa „kup produkt od rolnika” ▪ internetowa obsługa turystyki medyczo – uzdrowskiej ▪ internetowa organizacja „podróży sentymentalnych” ▪ internetowe usługi przedsiębiorczości społecznej (opieka nad dzieckiem, osobą starszą).

<p>Znaczenie inteligentnej specjalizacji dla rozwoju Subregionu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stworzenie rynku na działalności wspierające inteligentną specjalizację: <ul style="list-style-type: none"> - firmy reklamowe i media, - e-bankowość, - logistyka (transport osób i transport towarów), - obsługa ruchu turystycznego, - przedsiębiorstwa społeczne, - gospodarstwa rolne, - usługi szkoleniowe, doradcze itp., - dostawcy usług internetowych i sprzętu, ▪ stworzenie miejsc pracy atrakcyjnych dla wykształconych mieszkańców Subregionu, ▪ podniesienie atrakcyjności i otwarcie nowych rynków dla innych produktów wytwarzanych w Subregionie, w tym innych produktów wytwarzanych w ramach inteligentnych specjalizacji oraz produktów tradycyjnych,
<p>Kierunki wsparcia rozwoju inteligentnej specjalizacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwój kadr dla inteligentnej specjalizacji: <ul style="list-style-type: none"> - programiści i graficy, - projektanci stron internetowych, - konsultanci, - księgowi i specjaliści HR (kadry), - doradcy biznesowi, - specjaliści branżowi. ▪ zapewnienie szerokopasmowego i dostępnego pod względem ceny internetu, ▪ kampanie promujące inteligentną specjalizację wśród lokalnych przedsiębiorców, ▪ patronaty nad programami w ramach specjalizacji, ▪ wspieranie organizacji pozarządowych zajmujących się szerzeniem kultury informatycznej wśród dzieci, młodzieży i osób starszych (uniwersytet III wieku),

Inteligentna specjalizacja: telemedycyna

<p>Potencjały Subregionu umożliwiające rozwój inteligentnej specjalizacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwinięta kadra medyczna w regionie, ▪ istnienie kliniki kardiologicznej, ▪ korzystna lokalizacja umożliwiająca pozyskiwanie kadr z sąsiednich aglomeracji, ▪ korzystna lokalizacja umożliwiająca nawiązywanie współpracy przez podmioty z Subregionu z partnerami w sąsiednich aglomeracjach, w szczególności z placówkami medycznymi, uczelniami, jednostkami badawczo-rozwojowymi oraz innymi firmami, ▪ powiązanie specjalizacji telemedycznej z planowanym rozwojem w subregionie specjalizacji e-usług dla biznesu (synergia specjalizacji),
---	---

Działalności składające się na inteligentną specjalizację	<ul style="list-style-type: none"> ▪ telemonitoring zdrowia, ▪ edukacja medyczna, ▪ realizacja działań i projektów profilaktyki zdrowotnej, ▪ doradztwo prozdrowotne, ▪ produkcja urządzeń dla potrzeb telemedycyny, ▪ wypożyczanie urządzeń monitorujących, ▪ przetwarzanie informacji medycznych ▪ usługi towarzyszące świadczone bezpośrednio w placówkach zdrowotnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych,
Znaczenie inteligentnej specjalizacji dla rozwoju Subregionu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost liczby miejsc pracy dla kadr medycznych oraz opiekuńczych i rehabilitacyjnych, ▪ poprawa dostępności do usług zdrowotnych w Subregionie oraz w województwie, ▪ odciążenie placówek ochrony zdrowia, ▪ wzrost skuteczności leczenia i poprawa stanu zdrowia mieszkańców, a także wzrost świadomości zdrowotnej, ▪ odpowiedź na zachodzące zmiany demograficzne związane ze „starzeniem się” społeczeństwa, ▪ rozwój działalności powiązanych, w tym działalności technologicznych,
Kierunki wsparcia rozwoju inteligentnej specjalizacji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwijanie międzywydziałowych studiów w zakresie telemedycyny, ▪ przyciąganie specjalistów z sąsiednich aglomeracji, ▪ tworzenie nowych kierunków kształcenia, ▪ doskonalenie kadr medycznych, ▪ tworzenie sieci współpracy pomiędzy podmiotami publicznymi, biznesowymi i pozarządowymi, ▪ promowanie nowych technologii telemedycznych dla klientów w Subregionie i w otoczeniu,

Inteligentna specjalizacja: nowoczesna energetyka w powiązaniu z tradycyjnymi branżami subregionu

Potencjały Subregionu umożliwiające rozwój inteligentnej specjalizacji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tradycje Subregionu w działalnościach gospodarczych stanowiących źródło dla wykreowania specjalizacji – energetyka, przemysł wydobywczy, ▪ uczelnie wyższe i jednostki badawczo-rozwojowe o potencjale umożliwiającym rozwój specjalizacji, ▪ duża liczba kadr technicznych i inżynierskich, ▪ korzystna lokalizacja i możliwości nawiązywania współpracy z partnerami w sąsiednich aglomeracjach, ▪ zasoby naturalne Subregionu – zasoby energetyczne, ▪ dobrze rozwinięta infrastruktura komunikacyjna,
--	--

Działalności składające się na inteligentną specjalizację	<ul style="list-style-type: none"> ▪ energetyka, ▪ przemysł wydobywczy, ▪ firmy zajmujące się technologiami ekologicznymi i ekoinnowacjami, ▪ przemysł elektromaszynowy, ▪ firmy przesyłowe, ▪ firmy zajmujące się wykorzystywaniem odnawialnych źródeł energii, ▪ firmy komplementarne dla specjalizacji: transportowe, budowlane, remontowe, logistyczne, marketingowe,
Znaczenie inteligentnej specjalizacji dla rozwoju Subregionu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zagospodarowanie kadr dostępnych na rynku pracy, ▪ stworzenie bardziej atrakcyjnych miejsc pracy w nowoczesnym sektorze energetycznym, ▪ stworzenie nowych perspektyw rozwoju dla firm reprezentujących branże tradycyjne, ▪ wykorzystanie popytu na nowoczesne rozwiązania w sektorze energetycznym oraz dostosowanie do wymagań unijnych w zakresie gospodarki niskoemisyjnej, ▪ poprawa stanu środowiska w Subregionie i w województwie, ▪ podniesienie poziomu transferu innowacji do branż decydujących aktualnie w dużym stopniu o strukturze ekonomicznej Subregionu,
Kierunki wsparcia rozwoju inteligentnej specjalizacji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kształtowanie partnerstwa podmiotów mogących wnieść do specjalizacji swoje zasoby i kompetencje, ▪ promowanie wśród przedsiębiorców, także reprezentujących sektor MŚP, możliwości realizowania działań w nowoczesnym sektorze energetycznym, ▪ kształcenie nowych kadr dla specjalizacji, ▪ wsparcie dla użytkowników energii ze źródeł odnawialnych, ▪ lobby na rzecz efektywnego gospodarowania energią,

Inteligentna specjalizacja: tradycyjne produkty spożywcze, rzemieślnicze i artystyczne wytwarzane z wykorzystaniem nowoczesnych technologii

Potencjały Subregionu umożliwiające rozwój inteligentnej specjalizacji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tradycyjne produkty spożywcze, artystyczne i rzemieślnicze charakterystyczne dla gmin Subregionu, ▪ przywracanie tradycyjnych technologii i rynkowe wykorzystywanie lokalnych produktów, w tym rosnące zainteresowanie firm i klientów takimi produktami, ▪ rozwijające się firmy sektora spożywczego oraz ich dobra renoma na rynkach ponadlokalnych, w tym duża liczba firm o długich tradycjach oraz firm rodzinnych, ▪ kadry dla rozwoju specjalizacji, ▪ działalność Lokalnych Grup Działania przywracających produkty tradycyjne, ▪ dobre warunki środowiskowe dla wytwarzania unikatowych produktów żywnościowych, w tym warunki klimatyczne dla uprawy winorośli, ▪ bogactwo historyczno-kulturowe Subregionu,
--	--

Działalności składające się na inteligentną specjalizację	<ul style="list-style-type: none"> ▪ produkcja tradycyjnych wyrobów spożywczych, w tym produktów mleczarskich, cukierniczych, piekarniczych, piwa, wina, miodów itp. ▪ produkcja tradycyjnych wyrobów rzemieślniczych i artystycznych, ▪ firmy marketingowe i promocyjne, ▪ firmy handlowe, ▪ logistyka, ▪ doradztwo dla małych firm działających w ramach specjalizacji,
Znaczenie inteligentnej specjalizacji dla rozwoju Subregionu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost liczby miejsc pracy, ▪ stworzenie silniejszych relacji pomiędzy rolnictwem a przetwórstwem, ▪ podniesienie atrakcyjności turystycznej Subregionu, ▪ podniesienie wartości produktów wytwarzanych w Subregionie, ▪ komercjalizacji talentów i pasji mieszkańców – rynkowe wykorzystanie działalności artystycznej, ▪ rozwój obszarów wiejskich subregionu dysponujących unikatowymi, tradycyjnymi technologiami i produktami, ▪ poprawa wizerunku Subregionu,
Kierunki wsparcia rozwoju inteligentnej specjalizacji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podniesienie rangi tradycyjnych produktów Subregionu do stopnia produktów regionalnych, ▪ wspieranie procesu certyfikacji i lepszej kontroli produktów żywnościowych, ▪ działania promocyjne, ▪ sieciowanie producentów z Subregionu w celu poprawy ich pozycji na rynkach zewnętrznych, ▪ pomoc we wdrażaniu nowoczesnych technologii w firmach zajmujących się tradycyjnymi produktami – głównie w celu poprawy jakości i wydajności, ▪ kształcenie kadr, ▪ lobbing na rzecz zmiany przepisów blokujących wytwarzanie i sprzedaż niektórych produktów tradycyjnych,

8. Wdrażanie strategii

Prawidłowy przebieg procesu zarządzania strategicznego warunkowany jest zarówno poprawnością treści strategii, jak również przyjęciem odpowiedniego systemu wdrażania i kontroli realizacji strategii. System taki powinien traktować strategię nie tyle jako listę zadań do wykonania, ale raczej jako bazę dla podejmowania kolejnych decyzji kształtujących przyszłość Subregionu z uwzględnieniem zmian w uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych. Wśród niezbędnych warunków wdrożeniowych należy uwzględnić w szczególności:

- pokonanie barier pomiędzy fazą koncepcyjną a wdrożeniową – zainicjowanie przedsięwzięć przygotowujących do konsekwentnego, partnerskiego realizowania zapisów strategii oraz sukcesywne przekładanie kierunkowych zapisów strategii na konkretne działania,
- zachowanie elastyczności strategii – dostosowywanie podejmowanych działań wdrożeniowych do zmieniającej się sytuacji w Subregionie i jego otoczeniu.

Założenia, które zostały poczynione przy podejmowaniu prac nad strategią – w szczególności te dotyczące udziału wielu podmiotów w formułowaniu i realizacji strategii – powinny być – dzięki odpowiedniemu systemowi wdrażania – zachowywane i rozwijane.

8.1. Partnerski system wdrażania strategii

Strategia, ze względu na długi horyzont realizacji powinna być traktowana jako dokument otwarty – zarówno jeżeli chodzi o jej treść, jak również podmioty wdrażające. Fundamentem procesu wdrażania jest stałe zaproszenie do współpracy kierowane do wszystkich aktywnych podmiotów z Subregionu w celu wspólnej realizacji działań rozwojowych. Zakłada się zatem tworzenie warunków dla powstawania szerokich koalicji na rzecz trwałego i zrównoważonego rozwoju Subregionu z udziałem podmiotów zainteresowanych realizacją celów strategicznych. Realne partnerstwo we wdrażaniu strategii pozwala liczyć na uaktywnienie i zaangażowanie nowych potencjałów rozwojowych, a w konsekwencji na poprawę skuteczności działań wdrożeniowych. Wdrażanie strategii winno być oparte na wymianie poglądów i negocjacjach prowadzących do wypracowania szeroko akceptowanych sposobów realizacji.

W najbardziej konkretnym wymiarze włączenie we wdrażanie strategii społeczności lokalnych oraz innych podmiotów z Subregionu (ale także podmiotów spoza Subregionu mogących wspierać osiągnięcie celów strategicznych) przejawiać się winno w następujących aspektach:

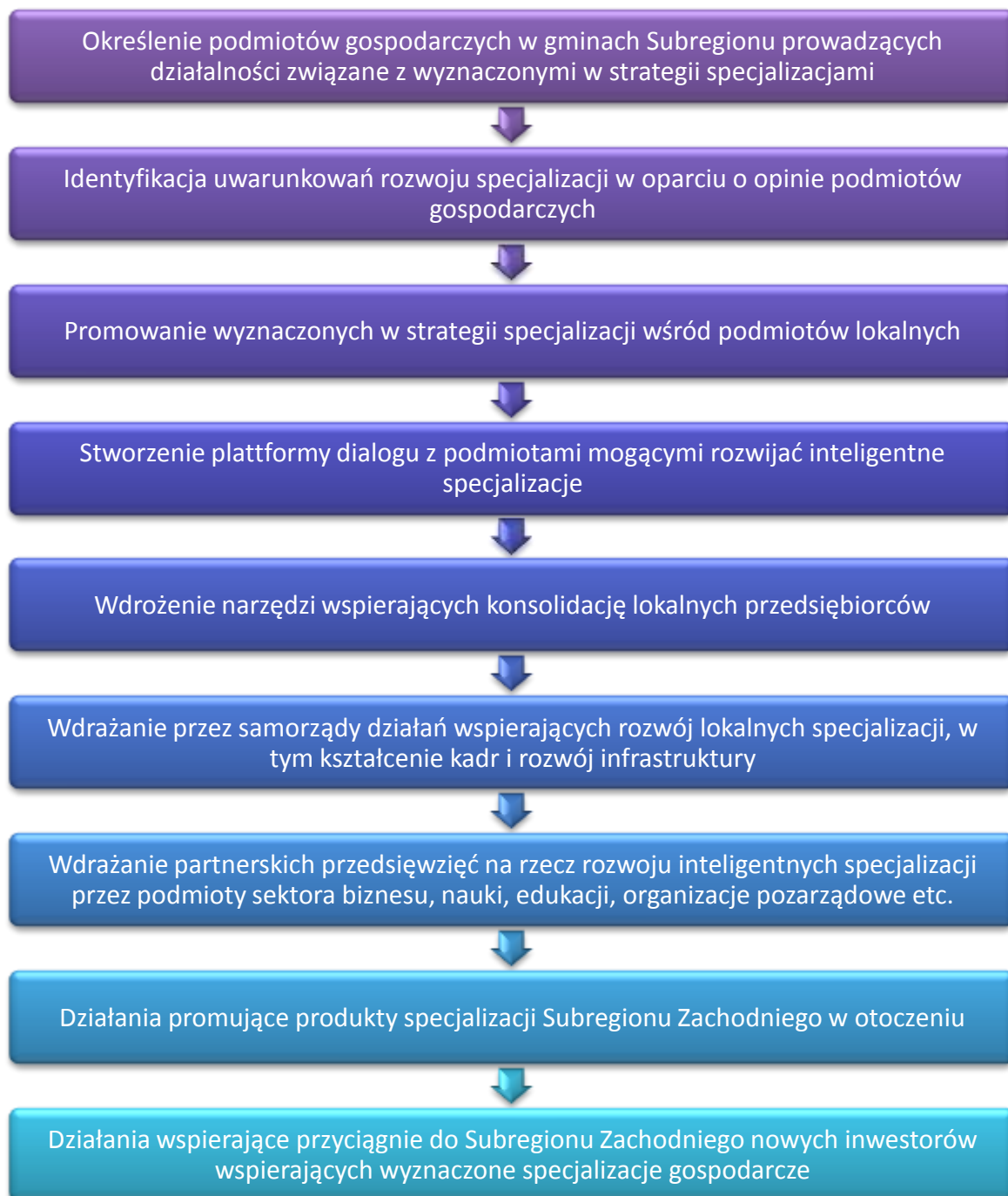
- montaż środków na rzecz wdrażania strategii,
- stworzenie systemu informacji strategicznej,
- generowanie kreatywnych pomysłów na rozwój Subregionu,
- promowanie strategii w różnych środowiskach lokalnych,
- promowanie Subregionu Zachodniego w otoczeniu,

Konsekwentnie wzmacniane partnerstwo kształtuje współodpowiedzialność za przyszłość Subregionu Zachodniego wszystkich jego środowisk, przyczynia się do budowy społeczeństwa obywatelskiego oraz umożliwia pojawienie się efektów synergicznych, potęgujących pozytywne działania rozwojowe. Sektor samorządowy, w zależności od sytuacji, może przyjmować różne role w procesie wdrażania strategii sprowadzające się do inicjowania pewnych działań, bezpośredniej realizacji projektów, koordynowania aktywności, czy wreszcie kooperowania z innymi liderami lokalnymi.

Schemat 5. Partnerskie wdrażanie Strategii Rozwoju Subregionu Zachodniego

Schemat 6. Partnerskie tworzenie „inteligentnych” specjalizacji Subregionu Zachodniego

8.2. System wdrażania strategii

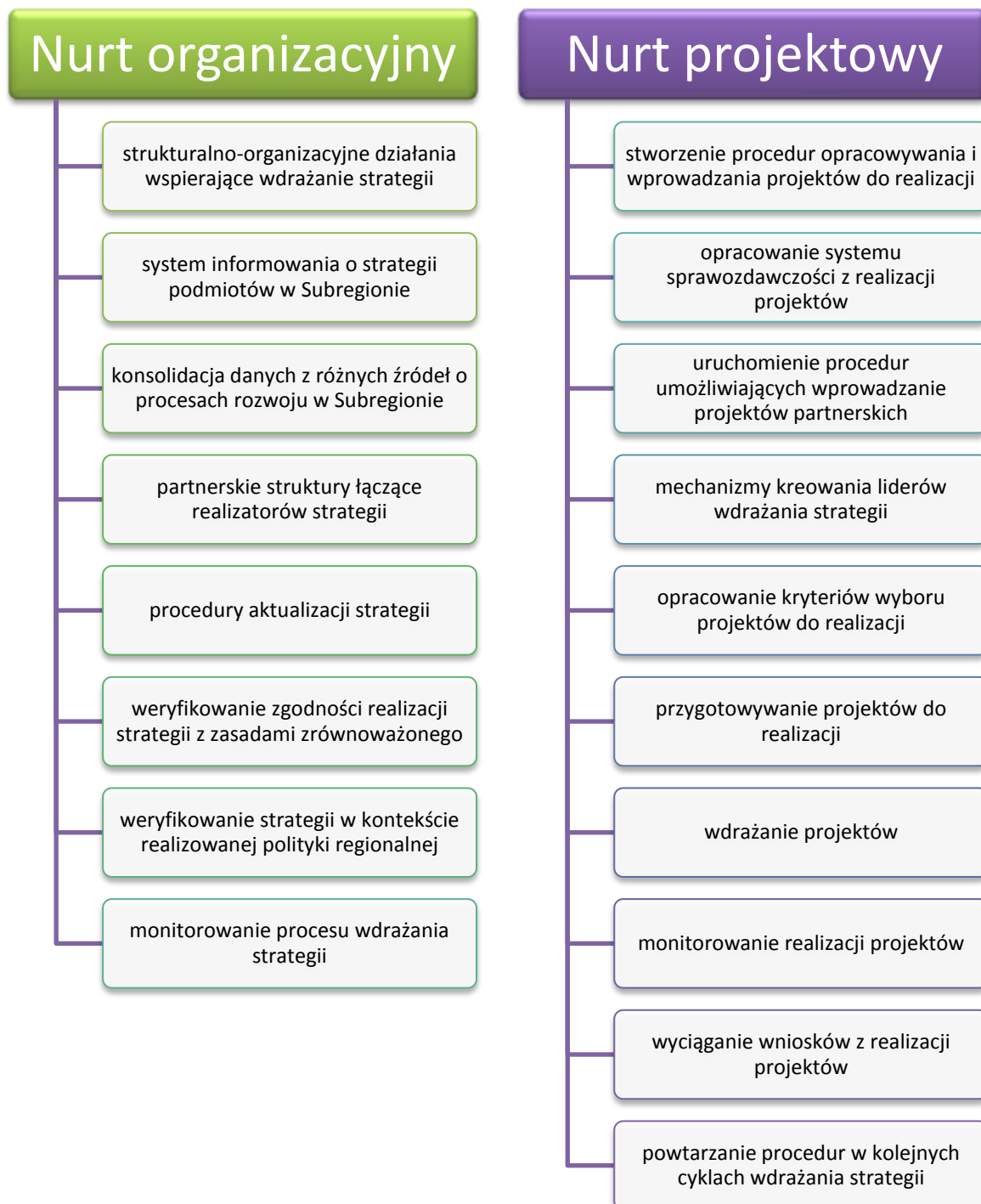
Wdrażanie strategii będzie realizowane w ramach dwu komplementarnych nurtów działania:

- „nurtu organizacyjnego”, skupiającego się na stwarzaniu warunków dla realizacji projektów i usprawnianiu funkcjonowania samorządów lokalnych.
- „nurtu projektowego”, polegającego na przygotowywaniu i wdrażaniu projektów zgodnych z celami rozwoju Subregionu,

Obydwa nurty korespondują z wcześniej dokonanym podziałem aktywności pomiędzy sektor samorządowy, a lokalne podmioty liderские. Możliwości realizacji „nurtu projektowego” zależą

głównie od wzmocnienia partnerstwa na rzecz wdrażania strategii. „Nurt organizacyjny” to przede wszystkim domena sektora samorządowego; jednak i w tym aspekcie wskazane jest angażowanie podmiotów reprezentujących różne sektory.

Schemat 7. Zakres działań w nurtach wdrażania strategii

Selekcja projektów do realizacji może zostać oparta na następujących kryteriach:

- wymiar oczekiwanych pozytywnych efektów dla społeczności lokalnych oraz wpływ na strategiczny (kompleksowy i długofalowy) rozwój Subregionu i jego jednostek terytorialnych,
- stwarzanie dobrych warunków wyjściowych dla realizacji kolejnych projektów oraz komplementarność wobec innych projektów,
- poprawa wizerunku Subregionu i jego jednostek terytorialnych, stwarzanie pozytywnych wyróżników w otoczeniu,
- społeczna akceptacja projektu, wyrażana przede wszystkim poprzez potencjalne zaangażowanie różnych podmiotów w realizację projektu,
- poziom kosztów, jakie należy ponieść na realizację projektu,
- finansowy efekt mnożnikowy wyrażony możliwościami multiplikowania środków zainwestowanych w realizację projektu (zdolność do koncentrowania wokół projektów podmiotów inwestujących własne środki finansowe lub pozyskiwania wsparcia z dostępnych funduszy),
- czas uzyskania efektów z tytułu realizacji projektu (w tym pojawienie się zauważalnych dla społeczności lokalnych efektów częściowych, nawet jeżeli ostateczne sfinalizowanie projektu jest odległe).

Techniczne kryteria wyboru projektów do realizacji powinny uwzględniać:

- poziom szczegółowości opracowania koncepcji projektu,
- bezpieczeństwo finansowe projektu wyrażające się oszacowaniem kosztów realizacji projektu wraz ze wskazaniem potencjalnych źródeł finansowania,
- zainteresowanie projektem podmiotów lokalnych, a w szczególności wskazanie lidera projektu (koordynatora), który jest gotów wziąć na siebie podstawowe obowiązki organizacyjne.

Podane kryteria powinny być znane i wykorzystywane przez wszystkie podmioty partycypujące we wdrażaniu strategii.

8.3. System monitoringu strategii

Warunkiem stworzenia systemu monitoringu jest przede wszystkim oparcie go na zbiorze informacji umożliwiających stałe lub powtarzalne badanie sytuacji Subregionu Zachodniego oraz postępów we wdrażaniu strategii. Generalnie, system monitoringu strategii obejmuje:

- monitoring realizacji strategii, zwłaszcza w aspekcie celów strategicznych,
- monitoring uwarunkowań realizacji strategii.

Warunkiem prowadzenia monitoringu realizacji strategii jest opracowanie systemu wskaźników dla poszczególnych celów strategicznych

Tabela 5. Wskaźniki realizacji celów strategicznych Subregionu Zachodniego

Cel strategiczny	Wskaźniki realizacji
CS1. Konkurencyjna struktura gospodarcza subregionu zachodniego opierająca się na wykorzystywaniu potencjałów wewnętrznych oraz powiązaniach z sąsiednimi centrami rozwoju nowej gospodarki.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba powstałych klastrów i powiązań kooperacyjnych, w tym z udziałem firm kreatywnych i innowacyjnych, ▪ liczba firm reprezentujących branże tradycyjne wdrażających rozwiązania innowacyjne, ▪ liczba nowo powstałych podmiotów gospodarczych, w tym nowo powstałych przedsiębiorstw w branżach rozwojowych i innowacyjnych, ▪ liczba nowo powstałych obiektów turystycznych rekreacyjnych, ▪ liczba nowych miejsc pracy oraz poziom bezrobocia, ▪ liczba nowo powstałych firm/miejsc pracy w nowych strefach gospodarczych, ▪ liczba wdrożonych innowacji i nowych technologii, ▪ liczba kampanii promocyjnych zorganizowanych w kraju i zagranicą oraz imprez targowych lub gospodarczych na których promowany jest Subregion, ▪ powierzchnia przygotowanych i zagospodarowanych terenów inwestycyjnych, ▪ powierzchnia terenów włączonych do specjalnych stref ekonomicznych, ▪ ilość firm, którym udzielono wsparcia w ramach działań wdrażających strategię,
CS2. Wysoka jakość kapitału ludzkiego zwiększająca szanse rozwoju indywidualnego oraz wspierająca rozwój społeczny i gospodarczy subregionu.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba młodzieży uczęszczającej do szkół średnich (kontynuującej naukę), ▪ liczba nowych ofert edukacyjnych dostosowanych do oczekiwań rynku pracy, w tym liczba absolwentów, którzy znajdą zatrudnienie w przeciągu 4 miesięcy od ukończenia szkoły, ▪ liczba kierunków "zamawianych" realizowanych w szkołach, ▪ liczba placówek oświatowych wyposażonych w nowoczesny sprzęt i pomoce naukowe, ▪ liczba stworzonych oddziałów przedszkolnych, ▪ liczba osób, które skorzystały z oferty edukacyjnej w ramach działań wdrażających strategię, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – liczba osób młodych przeszkolonych w celu umożliwienia im powrotu na rynek pracy, – liczba osób starszych przeszkolonych w celu umożliwienia im powrotu na rynek pracy, – liczba przedsiębiorców przeszkolonych w celu podniesienia ich kwalifikacji zawodowych, ▪ liczba absolwentów korzystających ze staży, ▪ liczba osób bezrobotnych rozpoczynających działalność gospodarczą, ▪ liczba mikroprzedsiębiorstw i MŚP,

- liczba inicjatyw w ramach ekonomii społecznej,
- liczba imprez o charakterze kulturalnych i rekreacyjnym (seansów filmowych, wystaw, występów zespołów, dyskotek, wykładów-prelekcji, imprez turystycznych i sportowych),
- liczba nowych obiektów infrastruktury spędzania czasu wolnego,
- ilość osób, które skorzystały z oferty w zakresie zagospodarowania czasu wolnego w ramach działań wdrażających strategię,
- liczba osób (nowych członków) stowarzyszeń, klubów sportowych itp.,
- liczba talentów sportowych korzystających ze stypendiów,
- liczba projektów kulturalnych, społecznych, ekologicznych integrujących społeczność lokalną,
- liczba osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie zaangażowanych w realizację projektów,
- liczba wdrożonych nowatorskich form komunikacji społecznej,
- liczba działających organizacji pozarządowych,
- liczba domów, ośrodków kultury, świetlic, klubów,
- liczba projektów, inicjatyw zorientowanych na wzmacnianie relacji transgranicznych oraz liczba partnerów z zagranicy,
- długość wybudowanej sieci światłowodowej / długość wybudowanej sieci szkieletowej,
- liczba użytkowników z dostępem do szerokopasmowego Internetu,
- ilość miejsc dostępu do Internetu w obiektach użyteczności publicznej,
- liczba osób objętych świadczeniami pomocy społecznej,
- liczba interwencji instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny,

CS3. Spójna, atrakcyjna i bezpieczna przestrzeń warunkująca rozwój aktywności mieszkańców i stanowiąca wyróżnik subregionu w otoczeniu.

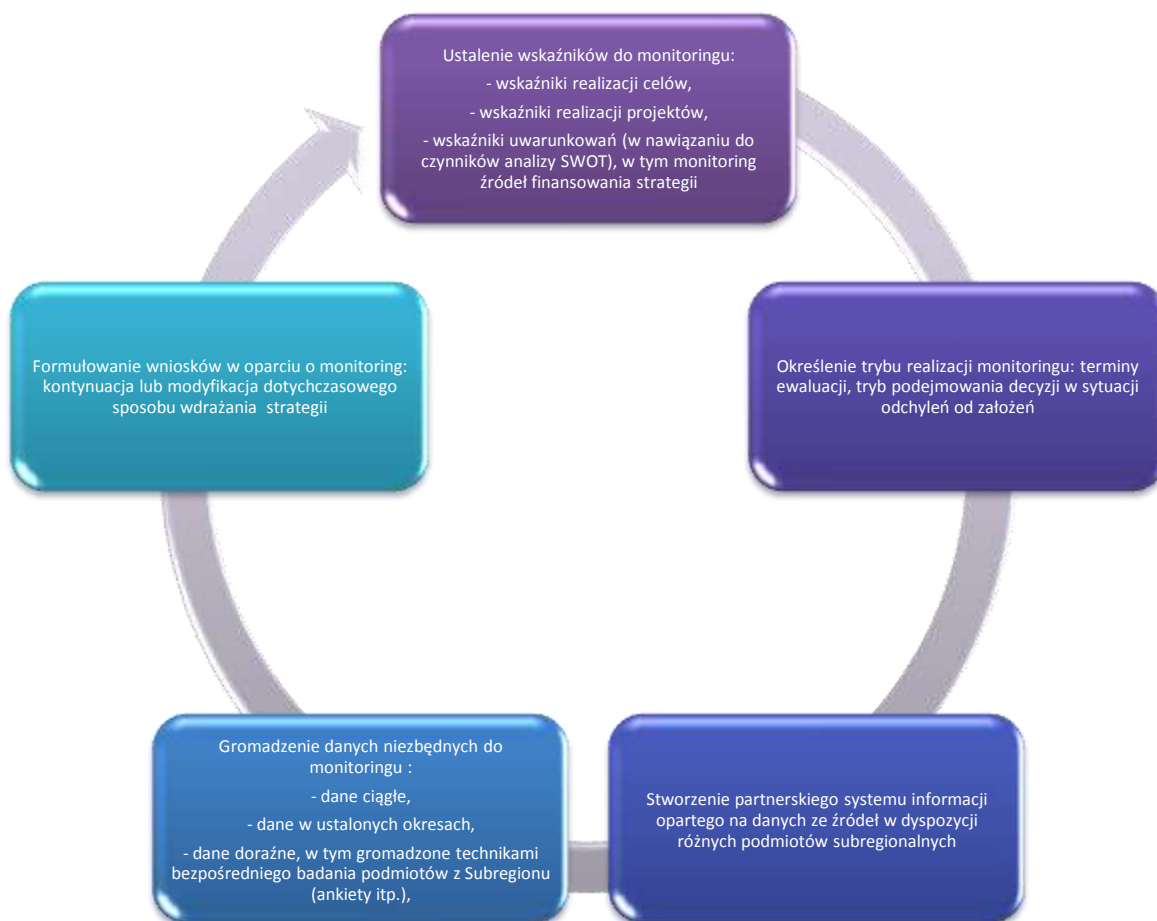
- liczba i wartość projektów podejmowanych na rzecz poprawy środowiska przyrodniczego,
- zmniejszenie emisji gazów i pyłów do atmosfery, w tym redukcja emisji CO₂ do atmosfery,
- zmniejszenie ilości substancji szkodliwych odprowadzanych do wód i gleby,
- liczba mieszkańców/użytkowników korzystających z odnawialnych źródeł energii,
- poziom redukcji średniorocznego zużycia paliw (obliczonego na podstawie ostatnich 3 lat) na potrzeby ogrzewania budynków (dotyczy termomodernizacji i wymiany źródeł ciepła),
- ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej (dotyczy modernizacji oświetlenia ulicznego),
- powierzchnia terenów zrekultywowanych,

- powierzchnia zrewitalizowanych obszarów przemysłowych,
- powierzchnia zrewitalizowanych przestrzeni publicznych,
- liczba i powierzchnia obiektów dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego poddanych procesowi: rewitalizacji, konserwacji, renowacji, rewaloryzacji, modernizacji, adaptacji
- długość wyremontowanych/przebudowanych/wybudowanych dróg w subregionie, w tym długość wybudowanych, przebudowanych lub wyremontowanych dróg usprawniających ruch tranzytowy w subregionie,
- liczba zmodernizowanego/zakupionego taboru w celu ograniczenia emisji (eko-tabor),
- liczba osób korzystających z komunikacji publicznej,
- długość/wyremontowanych/przebudowanych/wybudowanych ścieżek rowerowych i spacerowych,
- liczba obiektów przystosowanych do potrzeb osób o ograniczonej sprawności ruchowej,
- długość wybudowanych wałów przeciwpowodziowych,

CS4. Nowe perspektywy rozwoju oraz wysoka pozycja Subregionu Zachodniego w otoczeniu wynikająca ze wspólnej realizacji polityki rozwoju przez gminy subregionu.

- liczba nowoutworzonych związków międzygminnych / porozumień w Subregionie,
- liczba wdrożonych projektów kooperacyjnych w Subregionie Zachodnim,
- liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych w zakresie poprawy wizerunku Subregionu Zachodniego, w tym liczba projektów związanych z promocją Subregionu jako miejsca atrakcyjnego dla mieszkańców i inwestorów
- liczba i wartość wspólnie realizowanych projektów na rzecz rozwoju usług publicznych w Subregionie, w tym wartość zakupionego sprzętu celem wspierania rozwoju usług zdrowotnych i opiekuńczych,
- wielkość środków pozyskanych i wydatkowanych w danym roku ze źródeł zewnętrznych,
- liczba gmin podłączonych do wspólnych systemów informatycznych,

Schemat 8. Składowe systemu monitoringu strategii

9. Finansowanie strategii

Rozległy zakres strategii wymaga oparcia jej wdrożenia na wielu zróżnicowanych źródłach finansowania. Źródła te są determinowane przez zawartość celów strategicznych.

Tabela 6. Źródła finansowania strategii Subregionu Zachodniego

Cel strategiczny	Źródła finansowania
CS1. Konkurencyjna struktura gospodarcza subregionu zachodniego opierająca się na wykorzystywaniu potencjałów wewnętrznych oraz powiązaniach z sąsiednimi centrami rozwoju nowej gospodarki.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ budżety lokalne, ▪ środki podmiotów gospodarczych, ▪ finansowe i pozafinansowe zaangażowanie instytucji naukowych i edukacyjnych, ▪ zewnętrzne źródła finansowania: środki krajowe i zagraniczne, w tym fundusze unijne,
CS2. Wysoka jakość kapitału ludzkiego zwiększająca szanse rozwoju indywidualnego oraz wspierająca rozwój społeczny i gospodarczy subregionu.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ budżety lokalne, ▪ środki podmiotów gospodarczych, głównie z branży teleinformatycznej oraz z branż związanych z ofertą czasu wolnego, ▪ finansowe i pozafinansowe zaangażowanie organizacji pozarządowych, ▪ zewnętrzne źródła finansowania: środki krajowe i zagraniczne, w tym fundusze unijne,,
CS3. Spójna, atrakcyjna i bezpieczna przestrzeń warunkująca rozwój aktywności mieszkańców i stanowiąca wyróżnik subregionu w otoczeniu.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ budżety lokalne, ▪ zewnętrzne źródła finansowania: środki krajowe i zagraniczne, w tym fundusze unijne, ▪ środki z funduszy wspierających ochronę środowiska
CS4. Nowe perspektywy rozwoju oraz wysoka pozycja Subregionu Zachodniego w otoczeniu wynikająca ze wspólnej realizacji polityki rozwoju przez gminy subregionu.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ budżety lokalne, ▪ zewnętrzne źródła finansowania: środki krajowe i zagraniczne, w tym fundusze unijne,

10. Strategia Subregionu Zachodniego w relacji do Strategii rozwoju województwa śląskiego "Śląskie 2020+"

Strategia rozwoju Subregionu Zachodniego jest zgodna ze Strategią rozwoju województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”. W szczególności jest to widoczne w relacjach pomiędzy celami obydwu dokumentów. W poniższej tabeli zaznaczono kolorem fioletowym powiązane między sobą cele, przy czym kolor ciemniejszy oznacza silną relację bezpośrednią, zaś kolor jaśniejszy oznacza relację pośrednią. Zgodność z celami strategii wojewódzkiej wskazuje na zgodność z innymi dokumentami regionalnymi, które wynikają ze strategii „głównej”. Wśród nich jest także Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020.

CELE STRATEGICZNE SUBREGIONU ZACHODNIEGO	CELE STRATEGICZNE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO			
	Województwo śląskie regionem nowej gospodarki rozwijającej się w oparciu o innowacyjność i kreatywność	Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie	Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni	Województwo śląskie regionem otwartym będącym istotnym partnerem rozwoju Europy
Konkurencyjna struktura gospodarcza subregionu zachodniego opierająca się na wykorzystywaniu potencjałów wewnętrznych oraz powiązaniach z sąsiednimi centrami rozwoju nowej gospodarki				
Wysoka jakość kapitału ludzkiego zwiększająca szanse rozwoju indywidualnego oraz wspierająca rozwój społeczny i gospodarczy subregionu				

<p>Spójna, atrakcyjna i bezpieczna przestrzeń warunkująca rozwój aktywności mieszkańców i stanowiąca wyróżnik subregionu w otoczeniu</p>				
<p>Nowe perspektywy rozwoju oraz wysoka pozycja Subregionu Zachodniego w otoczeniu wynikająca ze wspólnej realizacji polityki rozwoju przez gminy subregionu</p>				

Załącznik: Lista osób zaangażowanych w opracowanie Strategii rozwoju Subregionu Zachodniego:

1. Dr Krzysztof Wrana – Uniwersytet Ekonomiczny,
2. Adam Wawoczny – Dyrektor Biura Związku Subregionu Zachodniego z siedzibą w Rybniku,
3. Tomasz Doleżych – Pracownik Biura Związku Subregionu Zachodniego z siedzibą w Rybniku,
4. Beata Czułył – UM Jastrzębie – Zdrój,
5. Michał Domagała – UM Jastrzębie – Zdrój,
6. Rafał Jasiński – UM Racibórz,
7. Mateusz Motyka – UM Rybnik,
8. Justyna Kubala – Grześ – UM Wodzisław Śląski,
9. Agnieszka Mika – UM Żory,
10. Ilona Bojczuk – Powiat Raciborski,
11. Sonia Fojcik – Hałacz – Powiat Rybnicki,
12. Donata Malińska – Powiat Wodzisławski,
13. Joanna Gawron – UM Rydułtowy,
14. Izabela Kowol – Grabiec – UG Godów,
15. Kamil Gąsior – UG Godów,
16. Pracownicy merytoryczni pozostałych Urzędów JST tworzących Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku – konsultacje,
17. Forum Organizacji Pozarządowych Subregionu Zachodniego – konsultacje,
18. Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRiS w Rybniku – konsultacje,
19. Powiatowa Rada Działalności Pożytku Publicznego w Rybniku – konsultacje,
20. Powiatowa Rada Działalności Pożytku Publicznego w Wodzisławiu Śląskim – konsultacje.